

Voka lokaal Memorandum

mu!

**ondernemen
voor morgen**

**Voor een efficiënt en
toekomstgericht lokaal beleid**

Inhoud

04 DE ESSENTIE

10 DE TOEKOMST VAN LOKALE BESTUREN

16 GROEIBEVORDERENDE FISCALITEIT
EN SLIMME INVESTERINGEN

24 RUIMTE OM TE ONDERNEMEN

27 FUTUREPROOF MOBILITEITS- EN LOGISTIEK BELEID

31 ARBEIDSMARKT: LOKAAL ACTIVEREN

35 NAAR DE TOP MET ONS ONDERWIJS

38 OPTIMALE WELZIJNS- EN GEZONDHEIDSZORG

Lees ook het volledige
Vlaams & federaal
memorandum voor
alle regio's op
www.voka.be/verkiezingen

Inleiding

Lokale besturen zijn cruciaal voor ondernemingen. Ze bepalen waar ondernemers zich kunnen vestigen, welke activiteiten ze kunnen uitbouwen en hoe mensen en goederen zich kunnen verplaatsen tot aan de voordeur. De lokale verkiezingen van 13 oktober 2024 zijn dan ook cruciaal voor ondernemers.

Sinds de lokale verkiezingen van zes jaar geleden is zowel Vlaanderen als de wereld sterk veranderd. Uitdagingen die in 2018 nog abstract waren zoals de krapte op de arbeidsmarkt, de vergrijzing of de klimaatverandering zijn nu deel van de dagelijkse werkelijkheid geworden. Daarnaast zijn er de afgelopen legislatuur ook nieuwe, onverwachte crisissen opgedoken die onze economie midscheeps hebben geraakt zoals de coronapandemie, de oorlog in Oekraïne en de inflatieschokken.

De afgelopen legislatuur hebben onze lokale besturen constant geschakeld om de impact van de crisissen te mitigeren. Ze zijn dan ook het bestuursniveau waarin de burger het meest vertrouwen heeft. Wanneer het echter gaat om economisch beleid of beleid op de lange termijn merken we op dat er grote verschillen zijn tussen gemeenten. De kleinste kunnen hun takenpakket amper nog behappen, terwijl de grootste tal van initiatieven opzetten buiten hun kerntaken, wat vaak oneerlijke concurrentie betekent voor private ondernemingen.

Vanuit Voka pleiten we ervoor om de bestuurskracht van lokale besturen te versterken zodat ze zowel voor bedrijven als burgers een beleid kunnen uittekenen op de lange termijn. Om die bestuurskracht te verhogen, moet de schaal van lokale besturen worden afgestemd op de taken en uitdagingen die op hen afkomen. Daarnaast moeten steden en gemeenten zich meer richten op de kerntaken en hun rol als regisseur en minder dienstverlening zelf inrichten. Het loont voor lokale besturen om meer aandacht te hebben voor ondernemers en te investeren in onze economie. Dat is niet alleen een goede zaak voor ondernemingen, maar ook voor de lokale gemeenschap. Ondernemingen kunnen immers een belangrijke rol spelen in het oplossen van problematieken op het lokale niveau.

“Ofwel slagen we erin de komende decennia in Vlaanderen een florerende en duurzame economie uit te bouwen door te hervormen en te investeren, ofwel missen we die boot en komt onze toekomst onder druk te staan.”

In dit memorandum geven we eerst aan wat de rol is van lokale besturen in de toekomst en hoe ze zichzelf moeten organiseren om deze rol waar te maken. Daarna gaat dit memorandum in op de thema's waar lokale besturen de meeste impact op ondernemingen hebben, zijnde belastingen en investeringen, ruimte en mobiliteit. Tot slot gaan we in op het lokaal arbeidsmarktbeleid, het onderwijsbeleid en welzijn en zorg. Drie thema's waar lokale besturen als actor én als regisseur optreden en in nauw contact staan met ondernemingen.

Zowel voor lokale besturen als voor ondernemingen is 2024 een sleuteljaar. Het beleid dat in de volgende legislatuur wordt gevoerd, ook op lokaal niveau, zal bepalend zijn voor onze welvaart en welzijn. Ofwel slagen we erin de komende decennia in Vlaanderen een florerende en duurzame economie uit te bouwen door te hervormen en te investeren, ofwel missen we die boot en komt onze toekomst onder druk te staan.

Hans Maertens, gedelegeerd bestuurder Voka
Rudy Provoost, voorzitter Voka

DE ESSENTIE

Nu ondernemen voor morgen!

Lokale besturen worden steeds belangrijker voor bedrijven. Denk hierbij aan het toenemende belang van beleid rond ruimte en mobiliteit, of complexe problematieken zoals de aanpak van de krapte op de arbeidsmarkt of het aanbieden van gezondheidszorg in een vergrijzende samenleving. De volgende passages van dit memorandum vatten de belangrijkste aanbevelingen samen voor de organisatie van de lokale overheid en voor de belangrijkste beleidsdomeinen.

BESTUURSKRACHT VERHOGEN

Lokale besturen worden met steeds meer en complexere uitdagingen geconfronteerd, het is dan ook noodzakelijk dat hun bestuurskracht meestijgt met de uitdagingen. Daarom moeten de gemeenten met minder dan 30.000 inwoners fusioneren. De Vlaamse overheid moet een fusiekader uittekenen dat lokale besturen de mogelijkheid biedt om over te gaan tot bestuurlijke en economisch coherente fusies. Wanneer gemeenten niet vrijwillig fusioneren moet de Vlaamse overheid overgaan tot een verplichting.

Het is noodzakelijk dat steden en gemeenten zich toelagen op hun kerntaken en die zo efficiënt mogelijk invullen. Gemeenten moeten voor zichzelf bepalen wat hun kerntaken zijn en zich voor iedere taak de vraag stellen of ze die zelf moeten uitvoeren of dat andere spelers dit efficiënter kunnen. Een lokaal bestuur moet zich hierbij maximaal opstellen als regisseur en spelverdeler en enkel die taken in eigen handen nemen waarvoor er geen

“Het is noodzakelijk dat steden en gemeenten zich toelagen op hun kerntaken en deze zo efficiënt mogelijk invullen.”

alternatieve kosteneffectieve aanbieders beschikbaar zijn. De referentieregio's kunnen ook gebruikt worden om streekontwikkeling een extra boost te geven. We roepen de lokale besturen dan ook op om samen met andere stakeholders binnen de referentieregio 'regiodeals' te sluiten. Dat zijn akkoorden over projecten die de hele regionale economie ten goede komen en waar iedereen samen zijn schouders onder zet, dwars door de verschillende lagen en bottlenecks van de overheid heen.

Om onze toekomst te vrijwaren zijn investeringen noodzakelijk. We vragen aan alle Vlaamse lokale besturen tegen het einde van de volgende legislatuur samen ongeveer 650 miljoen euro meer te investeren dan in 2022. Dat moet gebeuren aan de hand van een objectieve langetermijnplanning waarbij investeringen beter gespreid worden in de tijd. Hierbij moeten economie-ondersteunende infrastructuurinvesteringen, maar ook investeringen in klimaatadaptatie en waterbeleid centraal staan.

FISCAAL PACT

Lokale besturen krijgen middelen vanuit het Gemeentefonds en vanuit eigen belastingen op personen en ondernemingen die zich in de gemeente hebben gevestigd. Deze lokale belastingen hebben een negatieve impact op ondernemen omdat ondernemingen niet enkel dit

geld moeten ophoesten, maar daarnaast ook administratieve kosten hebben en geconfronteerd worden met een oneven speelveld. We vragen een fiscaal pact waarbij de gemeenten er zich toe verbinden hun bedrijfsbelastingen niet verder te verhogen. Daarnaast vragen we de bestaande gemeentelijke belastingen kwalitatief te verbeteren en om zo ook de compliancekosten voor ondernemingen binnen de perken te houden. Wanneer een lokaal bestuur een taxshift of een nieuw belastingreglement wil invoeren, kan dit enkel na grondig onderzoek van de impact ervan op de financiën van een gemeente en op de lokale ondernemingen.

RUIMTE OM TE ONDERNEMEN

Ondernemingen in Vlaanderen hebben nood aan ruimte om te ondernemen. Met de bouwshift in het vooruitzicht moeten provincies en gemeenten objectieve behoeftestudies maken voor de ruimte die nodig is voor ondernemingen van vandaag tot 2040 en daar voorbij. Daarnaast moeten de lokale besturen werk maken van een één-op-één uitruil van slecht gelegen bedrijventer-

reinen die vandaag niet kunnen worden gebruikt voor beter gelegen bedrijventerreinen, zodat ondernemers letterlijk ruimte krijgen om te groeien. Als deel van dit beleid moet er ook een ondersteunend kader komen om verweefbare activiteiten te verplaatsen van bedrijventerreinen naar stads- en woonkernen, zodat niet-verweefbare activiteiten maximale kansen krijgen zonder de buurt te storen.

Gemeenten en provincies moeten op het vlak van vergunningen werk maken van meer rechtszekerheid. Dat kan door knowhow te bundelen op regioniveau en door voortrajecten systematisch uit te werken als vast onderdeel van de vergunningsaanvraag. Wanneer een vergunning toch dreigt vast te lopen, moet er via gesprekken tussen de aanvrager, politiek en administratie altijd constructief naar oplossingen worden gezocht.

BEREIKBAARHEID

De bereikbaarheid van bedrijven voor zowel goederen als werknemers is essentieel voor het succes van onze ondernemingen. Daarom moet er een bereikbaarheidstoets »

“We vragen een fiscaal pact waarbij de gemeenten er zich toe verbinden hun bedrijfsbelastingen niet verder te verhogen.”

gemaakt worden bij de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen waarbij naast het klassieke wegverkeer maximaal rekening wordt gehouden met duurzame opties zoals het spoor, openbaar vervoer, het water of de fiets.

Lokale besturen moeten ook meer investeren in het mobiliteitsbeleid met aandacht voor duurzaam transport, smart city logistics, toegankelijke laad- en loszones en voldoende parkeergelegenheden voor zowel personen- als vrachtovervoer. Hierbij moeten ze beter met elkaar en met ondernemers communiceren over onder andere mobiliteitssturende maatregelen. Het afstemmen van de vervoersregio's op de referentieregio's kan hierbij een opportuniteit zijn om werk te maken van harmonisatie en standaardisatie in samenspraak met de betrokken stakeholders. Voor heel Vlaanderen moet er één portaal ontwikkeld worden waarop alle mobiliteitssturende maatregelen worden aangegeven, zodat bedrijven snel optimale routes kunnen uitstippelen.

LOKAAL ACTIVEREN

De Vlaamse arbeidsmarkt wordt gekenmerkt door enerzijds een krapte aan profielen om vacatures in te vullen en anderzijds een hoge inactiviteitsgraad. Om aan deze problematiek tegemoet te komen, moeten zowel de Vlaamse overheid als de lokale besturen de arbeidsreserve in kaart brengen en deze activeren in gedeeld beheer. Hierbij is er nood aan een duidelijk kader met enerzijds voldoende ruimte voor lokale besturen om innovatief aan de slag te gaan, maar anderzijds ook een duidelijke responsabilisering. Hierbij moeten lokale besturen ervoor zorgen dat de door hen geactiveerde profielen beter doorstromen naar private werknemers.

ONDERWIJS

Steden, gemeenten en provincies spelen een centrale rol in het onderwijs: ze treden op als inrichtende macht en zorgen daarnaast voor flankerend beleid zoals buitenschoolse opvang en het vervoer van leerlingen. Hierbij merken we op dat steeds meer steden en gemeenten het eigen onderwijs afstoten en zich enkel gaan toeleggen op dat flankerend beleid. Hierdoor ontstaat de opportuniteit voor lokale besturen om werk te maken van een betere afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt in hun regio, onder andere door advies te geven in programmatiedossiers. Ook kunnen ze een rol opnemen als matchmaker tussen het onderwijs en het werkveld voor jongeren die schoolmoe zijn. Op die manier kan worden voorkomen dat deze jongeren uitstromen zonder onderwijskwalificatie.

Daarnaast kunnen lokale besturen ook werk maken van lokale opleidingscentra voor technische en beroepsgerichte trainingen zodat de onderwijsmiddelen efficiënter kunnen worden gebruikt en het makkelijker wordt voor ondernemingen om degelijke richtingen te ondersteunen. Tot slot vragen we aan lokale besturen om hun schouders te zetten onder de uitrol van Talentcenters in heel Vlaanderen zodat ieder kind tussen twaalf en veertien jaar een objectief beeld kan krijgen van zijn talenten en studierichtingen die bij hem of haar passen.

WELZIJN EN ZORG

Lokale besturen spelen vandaag een te grote en actieve rol op het vlak van welzijn en zorg. Dat werkt vaak marktversturend en komt het aanbod niet ten goede. Lokale besturen kunnen nochtans een grote meerwaarde betekenen wanneer ze zich opstellen als spelverdeler en 'provider of last resort'. Lokale besturen moeten dan ook de eigen rol afbouwen en een meer globaal en flankerend beleid voeren aan de hand van een helder en doelgericht kader dat past binnen het Vlaams beleid, onder andere op het vlak van preventie. Tot slot moeten de lokale besturen ook duidelijkheid geven over zowel hun zorggerelateerde inkomsten als uitgaven zodat beleidsmakers objectieve beslissingen kunnen nemen naar de toekomst toe. «

Samenvatting beleidsaanbevelingen

DE TOEKOMST VAN LOKALE BESTUREN

- » Gemeenten met minder dan 30.000 inwoners moeten een laatste kans krijgen om vrijwillig te fuseren. Doen zij dit niet dan moet de Vlaamse overheid de fusies verplicht doorvoeren op basis van bestuurlijke en economische parameters. Grotere gemeenten worden aangemoedigd tot verdere vrijwillige fusies.
- » Elke gemeente moet via een kerntakendebat haar eigen functioneren in vraag stellen. Kerntaken zijn voor iedere gemeente verschillend gelet op verschillen in bevolking, ligging en economie. Gemeenten moeten zich hierbij concentreren op hun regierol. Ze mogen hun rol als actor enkel opnemen als er geen kosteneffectieve alternatieven, zoals uitbesteding, co-creatie of intergemeentelijke samenwerkingen, voorhanden zijn.
- » We vragen de lokale besturen om binnen hun referentieregio een 'regiodeal' uit te werken samen met lokale stakeholders. 'Regiodeals' zijn economische projecten die een positief effect hebben op de volledige regionale economie, waarbij alle betrokken stakeholders samenwerken dwars door de bestuurslagen heen.

SLIMME INVESTERINGEN

- » Door decennia van onderinvesteringen is onze netto-kapitaalgoederenvoorraad afgenomen. Alle overheden, inclusief lokale besturen, moeten daarom tegen 2029 een minimale investeringsnorm van 4,5% van het bbp bereiken. Voor alle gemeenten en provincies samen betekent dit een extra investering van ongeveer 650 miljoen euro ten opzichte van 2022 in de komende bestuursperiode.

- » De lokale besturen moeten hun investeringen beter spreiden over de ganse legislatuur om zo bottlenecks die de kosten opdrijven, tegen te gaan.
- » In de volgende bestuursperiode moeten gemeenten in hun investeringen prioriteit geven aan groeigerichte infrastructuur en klimaatadaptatie. Dat betekent bijvoorbeeld investeren in randparkings, stadsverdichting en het verminderen van verharding.

GROEIBEVORDERENDE FISCALITEIT

- » We vragen de lokale besturen om een fiscaal pact waarbij bedrijfsbelastingen niet stijgen zolang de Vlaamse overheid de lokale besturen royaal financiert.
- » Wanneer lokale besturen belastingen op bedrijven innen, moeten ze beroep doen op belastingen met een beperkte compliancekost voor ondernemingen, zoals bijvoorbeeld de onroerende voorheffing. Specifieke eigen bedrijfsbelastingen moeten zo beperkt mogelijk blijven.
- » We vragen dat bij het invoeren of wijzigen van belastingreglementen voorafgaand onderzoek wordt uitgevoerd naar de sociaal-economische en budgettaire impact. Wanneer gemeenten een taxshift doorvoeren, moet budgetneutraliteit effectief worden gewaarborgd. Belastingen op ondernemingen moeten steeds tot een minimum worden beperkt.
- » De Vlaamse overheid moet het Gemeentefonds als hefboom durven gebruiken om ervoor te zorgen dat lokaal economisch beleid niet tegen het economisch beleid van de Vlaamse overheid ingaat.

RUIMTE OM TE ONDERNEMEN

- » **Bereid de bouwshift voor door objectieve behoeftestudies te maken in nauw overleg met lokale ondernemers. Neem de nood aan een strategische voorraad aan bedrijventerreinen voor en na 2040 mee in de provinciale en gemeentelijke ruimtelijke beleidsplannen.**
- » **Doe een uitruil van bedrijventerreinen die niet kunnen worden ontwikkeld voor beter gelegen en ontsloten terreinen. Compenseer hierbij steeds één op één zodat er geen ruimte voor ondernemen verloren gaat.**
- » **Lok verweefbare bedrijvigheid naar de kernen door betaalbare en goedgelegen bedrijfsruimtes te voorzien, zodat er ruimte vrij komt voor niet-verweefbare activiteiten in bedrijfszones. Bied actief begeleiding aan in gevallen waar verweefbare activiteiten verhuizen.**
- » **Koppel ruimtelijke uitvoeringsplannen of stedenbouwkundige verordeningen aan regelluwe kaders om zo ondernemingen meer mogelijkheden te geven om het ruimtelijk rendement te optimaliseren.**
- » **Versterk de voorspelbaarheid en rechtszekerheid van de vergunningsprocedure door voortrajecten systematisch uit te werken en toe te passen. Stel een ambtelijk omgevingsmanager aan als duidelijk aanspreekpunt bij de vergunnende overheid. Zet tijdens de vergunningsprocedure in op constructief overleg tussen initiatiefnemers, het ambtelijk apparaat en de politieke verantwoordelijken om patstellingen op te lossen.**
- » **Verbeter de essentiële diensten in het vergunningsproces door consistent te investeren in intergemeentelijke of regionale samenwerking. Het samenbrengen van expertise resulteert in snellere en hoogwaardige vergunningen.**

FUTUREPROOF MOBILITEITS- EN LOGISTIEK BELEID

- » **Ontwikkel een coherent beleid rond logistiek en mobiliteit door een bereikbaarheidstoets uit te voeren bij de ontwikkeling van nieuwe bedrijvenzones en andere tewerkstellingspolen. Schenk hierbij steeds voldoende aandacht aan openbaar vervoer, fietsverbindingen, en goederenvervoer over water en via het spoor, naast transport over de weg.**
- » **Verbeter de afstemming bij werken op het openbaar domein. Deel data tussen actoren, communiceer actief naar ondernemers en bewoners en stem werkzaamheden op elkaar af zodat er niet gelijktijdig op alternatieve trajecten wordt gewerkt.**
- » **Maak gebruik van de afstemming van de vervoersregio's op de referentieregio's om tot meer harmonisatie en standaardisatie van deze netwerken te komen. Voorzie hierbij een actieve deelname voor de stakeholders op het terrein.**
- » **Verplicht voorafgaand overleg in de schoot van vervoersregio's voor het invoeren van mobiliteitssturende maatregelen. Creëer ook één Vlaams digitaal platform met alle maatregelen die van kracht zijn, zodat bedrijven makkelijk de optimale route kunnen vinden.**
- » **Investeer in mobiliteitsinfrastructuur en anticipeer hierbij op de vergroening van de mobiliteit. Heb hierbij aandacht voor investeringen in slimme infrastructuur en intelligente transportsystemen (ITS) om richting smart city logistics te evolueren. Zorg ook altijd voor voldoende parkeergelegenheid voor vrachtvervoer en voor laad- en loszones in de kernen.**

ARBEIDSMARKT: LOKAAL ACTIVEREN

- » Werk zowel vanuit de Vlaamse overheid als vanuit de lokale besturen aan het in kaart brengen van de arbeidsreserve.
- » Activeer de arbeidsreserve vanuit zowel de Vlaamse overheid als vanuit lokale besturen in gedeeld beheer, waarbij ieder niveau werkt vanuit de eigen sterkte in een duidelijk kader van taken en verantwoordelijkheden.
- » Verbeter de link tussen activering op het lokale niveau en private werkgevers zodat meer inactieven doorstromen naar het normaal circuit.

NAAR DE TOP MET ONS ONDERWIJS

- » Lokale besturen moeten een actievere rol spelen om onderwijs en arbeidsmarkt beter op elkaar af te stemmen, bijvoorbeeld door advies te geven in programmatiedossiers.
- » Investeer in lokale opleidingscentra voor technische en beroepsgerichte trainingen. Deze centra bieden de mogelijkheid aan scholen om samen te werken over administratieve grenzen heen en praktijkdocenten efficiënter in te zetten. Bovendien geeft dit de mogelijkheid aan bedrijven om te investeren in specifieke opleidingen.
- » Lokale besturen moeten optreden als matchmaker tussen jongeren die uit het onderwijs dreigen te vallen en onderwijsmogelijkheden die een combinatie maken tussen werken en leren (bijvoorbeeld duaal leren). Op die manier kunnen ze ongekwalificeerde uitval voorkomen.
- » Faciliteer de ontwikkeling van Talentcenters over heel Vlaanderen zodat iedere 12-14-jarige in Vlaanderen een goede studie-oriëntering kan krijgen.

- » Het aanbod levenslang leren moet worden gerealiseerd vanuit een lokaal arbeidsmarkt bewust ecosysteem. Lokale besturen kunnen hiervoor als hefboom optreden en werken aan een lokaal netwerk van actoren.

OPTIMALE WELZIJNS- EN GEZONDHEIDSZORG

- » Versterk de rol van het lokaal bestuur als regisseur en beperk de rol als actor in het zorglandschap tot taken die andere actoren niet kunnen opnemen. Voorzie hierbij een faire markttoegang en een fair level playing field voor de andere actoren.
- » Maak werk van een helder en doelgericht kader voor lokale besturen om de gezondheid van inwoners te bevorderen. Zorg hierbij voor maximale synergie tussen het lokale en Vlaamse beleid.
- » Schenk duidelijkheid over het gebruik van middelen door lokale besturen in de zorg en dit zowel langs inkomsten- als uitgavenkant zodat beleidsmakers datagestuurd beleid kunnen voeren met het oog op de verdere vergrijzing.

De toekomst van lokale besturen

Lokale overheden creëren de noodzakelijke randvoorwaarden voor succesvol ondernemerschap. De afgelopen decennia is de bestuurskracht van gemeenten echter onder druk komen te staan door een opeenvolging van crisissen, een uitbreiding van hun takenpakket en een toenemende complexiteit van de samenleving, waardoor ze er nu onvoldoende in slagen om een kwaliteitsvolle dienstverlening aan te bieden of problemen proactief aan te pakken, laat staan een groeibevorderend beleid te voeren. Om de bestuurskracht van gemeenten te verzekeren is het noodzakelijk dat gemeenten verder fusioneren en dat ze zich op de kerntaken concentreren.

HET BELANG VAN ONZE LOKALE BESTUREN

In 2024 gaan we naar de stembus voor de verkiezingen op vijf verschillende niveaus die elk van belang zijn voor onze economie. Terwijl het Europese, federale en regionale niveau over de grote economische hefboomen beschikken, hebben gemeenten en provincies een reeks kleinere instrumenten in handen die bepalend zijn voor het succes van bedrijven. Het gaat hier om essentiële taken zoals vergunningverlening, mobiliteitsbeleid en gemeentelijke en provinciale belastingen, en veel meer. Gemeenten en provincies hebben een rol in het onderwijs als inrichtende macht en coördinator. Ze zijn een strategische partner van VDAB, en daarnaast zijn ze betrokken bij welzijns- en gezondheidsbeleid via bijvoorbeeld eerstelijnszones. Tot slot zijn ze de drijvende factor in regionale economische ontwikkeling door middel van investeringen, bovenlokale samenwerkingen en regionale of provinciale ontwikkelingsmaatschappijen.

“Ondernemingen hebben nood aan performante lokale besturen, net zoals lokale besturen nood hebben aan performante ondernemingen.”

Ondernemingen hebben nood aan performante lokale besturen, net zoals lokale besturen nood hebben aan performante ondernemingen. Ondernemers zorgen voor investeringen en toegevoegde waarde. Een bloeiende lokale economie biedt inwoners kansen op werk dat bij hun vaardigheden en interesses past, met aantrekkelijke lonen. Ondernemers werken ook samen met de lokale overheid om openbare diensten te voorzien zoals zorginstellingen en afvalverwerking. Veel ondernemingen stellen zich daarbij ten dienste van de lokale gemeenschap, ook al is er geen directe opbrengst voor het bedrijf. Enkele voorbeelden zijn Rain Carbon in Zelzate, die ontspanningsinfrastructuur aanlegt in de publieke ruimte, of Christeyns in Gent, die warmte voorziet voor het warmtenet. Lokaal verankerde ondernemers zijn essentieel voor de gemeenschap. Zo is de werkvloer cruciaal voor de integratie van nieuwkomers en dragen ondernemers door sponsoring bij aan het lokale verenigingsleven, ook al is dit niet commercieel interessant. Tot slot dragen ondernemingen bij aan de lokale financiën via gemeentebelastingen, doorgaans goed voor ongeveer 20% van de gemeentelijke belastinginkomsten, een cijfer dat sterk varieert per gemeente.

Gemeenten voeren beleid in een snel veranderende omgeving. De aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt zorgt ervoor dat er steeds minder mensen gevonden kunnen worden om de talrijke openstaande vacatures in zowel de private als publieke sector in te vullen, terwijl de verantwoordelijkheden van de lokale besturen wel systematisch uitbreiden. In een tijdsgewricht waarin onverwachte gebeurtenissen en crisissen elkaar in snel tempo opvolgen vallen belangrijke verantwoordelijkheden binnen het crisisbeheer ook vaak onder hun verantwoordelijkheid. Zo voerden lokale besturen via de eerstelijnszones de vaccinatiestrategie uit tijdens de coronapandemie, en hebben lokale besturen na het uitbreken van de oorlog in Oekraïne opvangcapaciteit voor vluchtelingen gecreëerd. Bij overstromingen zoals de waterbom die delen van Limburg trof, zijn het ook de lokale besturen die verantwoordelijk zijn voor de eerste response.

UITDAGING: DE BESTUURSKRACHT VAN KLEINE GEMEENTEN STAAT ONDER DRUK

De limiet van de bestuurskracht van de Vlaamse steden en gemeenten is in zicht. Bestuurskracht verwijst naar het vermogen om effectief en efficiënt te opereren. Het omvat het vermogen om beleid te ontwikkelen en uit te voeren, diensten te leveren aan burgers en ondernemingen, problemen op te lossen en te reageren op veranderende omstandigheden. Een gemeente met voldoende bestuurskracht heeft de middelen, expertise en organisatorische structuur om haar taken en verantwoordelijkheden adequaat uit te voeren en om nieuw beleid te voeren dat voorziet in de behoeften van haar inwoners.

De redenen van deze problematiek zijn veelvoudig. Ten eerste groeien de verantwoordelijkheden van steden en gemeenten doordat de Vlaamse en federale overheid steeds meer medebewindstaken, zoals de organisatie van de gemeenschapdienst, aan de lokale besturen toevertrouwen. Ten tweede stijgt de complexiteit van beleid en de nood aan gespecialiseerde ambtenaren, denk aan de evolutie van ruimtelijke ordening en milieuwetgeving in de afgelopen vijftig jaar. Ten derde merken we op dat de noden en verwachtingen van de maatschappij naar het lokaal bestuur toe stijgen en dat lokale besturen zelf steeds meer en meer dienstverlening ontwikkelen om hieraan tegemoet te komen. Veel kleine gemeenten die bijvoorbeeld werken met kwetsbare eenmansdiensten komen hierdoor in de problemen.

Op financieel vlak staan lokale besturen onder druk door de inflatie-opstoot van 2022 en de oplopende pensioenkosten van de gepensioneerde statutaire ambtenaren. Als oplossing kiezen veel kleine gemeenten ervoor om taken over te dragen aan intercommunales. Hoewel dit schaalvoordelen oplevert, heeft dit ook een aantal nadelen. De lokale democratie speelt minder en zowel de bevolking als lokale beleidsmakers verliezen al snel het overzicht en de controle over de talrijke bovenlokale structuren. Daarnaast blijken intercommunales niet geschikt te zijn voor politiek gevoelige dossiers of dossiers »

waarbij lasten en lusten tussen participanten verdeeld moeten worden. Daarbij komt dat veel kleine gemeenten onvoldoende personeel hebben om op te volgen wat er allemaal gebeurt in de intercommunales waarvan men lid is. Vooral de kleinste gemeenten hebben behoefte aan een duurzame oplossing.

Ondernemers in gemeenten die op hun tandvlees zitten, ervaren indirect de impact hiervan. Zo zien we in bepaalde gemeenten langere wachttijden voor vergunningen, doordat er te weinig of zelfs geen ambtenaren beschikbaar zijn voor het voorbereidende werk voor politieke goedkeuring. We merken door een stijging van het aantal vernietigingen in beroep dat de rechtszekerheid achteruitgaat. Tegelijkertijd worden cruciale infrastructuurprojecten niet uitgevoerd omdat kleine besturen niet beschikken over voldoende budget en expertise, tot op het punt dat zelfs projectsubsidies van de provincie of het Vlaams gewest bemachtigen moeilijk wordt. Bovendien ervaren sommige ondernemers moeilijkheden bij het verkrijgen van noodzakelijke informatie van hun gemeente, vanwege het ontbreken van een ondernemersloket of omdat de dienst 'economie' zelfs niet bestaat.

De druk op de bestuurskracht van steden en gemeenten is niet alleen een uitdaging voor de lokale overheden, maar ook voor de Vlaamse overheid. Dat komt doordat het gebrek aan bestuurskracht er enerzijds voor zorgt dat gemeenten voortdurend nood hebben aan extra financiering. Denk aan de extra financiering voor cybersecurity of kleine faciliteitengemeenten die deze legislatuur zijn ingevoerd. Anderzijds kan de Vlaamse overheid geen gebruik maken van de lokale terreinkennis en expertise die veel lokale besturen hebben door decentralisatie naar Nederlands of Scandinavisch voorbeeld. Kleine besturen kunnen namelijk niet meer taken aan. Voorbeelden hiervan zijn het arbeidsmarkt- en gezondheidszorgbeleid, die later in dit memorandum zullen worden besproken. De Vlaamse overheid kan pas extra taken en verantwoordelijkheden toevertrouwen aan de steden en gemeenten wanneer ook de kleinste deze taken kunnen opnemen, wat schaalvergroting noodzakelijk maakt.

De problematiek die hiervoor werd geschetst is aanwezig in heel Europa. We merken op dat andere landen rondom ons al werk maken van schaalvergroting. In Nederland is er sinds de jaren 70 een fusiebeleid waardoor het aantal gemeenten gestaag afneemt tot 342 vandaag,

“De Vlaamse overheid moet de fusies ondersteunen door gemeenten te compenseren voor de kosten van het fusieproces, en het Gemeentefonds grondig hervormen en afstemmen op de nieuwe schaalgrootte.”

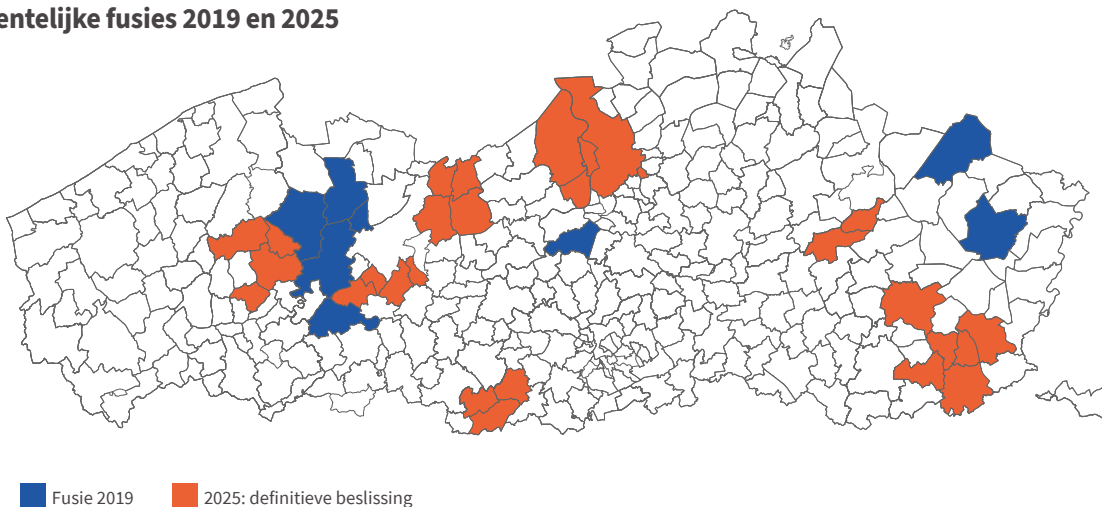
waarbij iedere gemeente gemiddeld 52.000 inwoners telt. In Denemarken heeft men in 2007 een grote fusieoperatie ondernomen waarbij men van 275 naar 98 gemeenten gegaan is. Deze hebben gemiddeld 60.000 inwoners. Ook Zuid-Europese landen, die in het verleden vooral inzetten op betere samenwerking tussen gemeenten, maken momenteel de omslag en rollen een fusiebeleid uit.

VOORSTEL: MAAK WERK VAN VERDERE GEMEENTEFUSIES

De afgelopen twee legislaturen heeft de Vlaamse overheid actief ingezet op het behoud van de bestuurskracht van steden en gemeenten. Allereerst zorgt de Vlaamse overheid voor een ruime financiering door een jaarlijkse groei van het Gemeentefonds met 3,5% aangevuld met extra financiering zoals de gedeeltelijke overname van de pensioenfactuur van statutaire lokale ambtenaren. Ten tweede reikt de Vlaamse regering met de nieuwe rechtspositieregeling voor medewerkers van lokale besturen extra instrumenten aan voor een eigentijds HR-beleid, waardoor steden en gemeenten makkelijker talent kunnen aantrekken. Ten derde heeft de Vlaamse overheid een kader voor gemeentefusies ontworpen met schuldovertnames als wortel. Deze maatregel is de hoeksteen van het Vlaamse beleid met als resultaat dat in 2019 vijftien gemeenten zijn gefusioneerd tot zeven, en dat in 2025 het aantal gemeenten verder zal dalen van 300 tot 285 en het gemiddeld aantal inwoners met ongeveer 1.300 zal toenemen.

Hoewel het huidige beleid in de goede richting gaat, blijven verdere stappen noodzakelijk. Om tot een duurzame oplossing te komen is het noodzakelijk dat gemeenten verder fusioneren. De Vlaamse overheid moet een nieuw fusiekader opstellen met twee vereisten. Ten eerste moeten alle gemeenten onder de 30.000 inwoners fusioneren om te garanderen dat de nieuwe besturen over voldoende schaal beschikken. Ten tweede moet het nieuwe kader aansporen tot bestuurlijke en economisch samenhangende fusies die de centrumfunc-

Gemeentelijke fusies 2019 en 2025

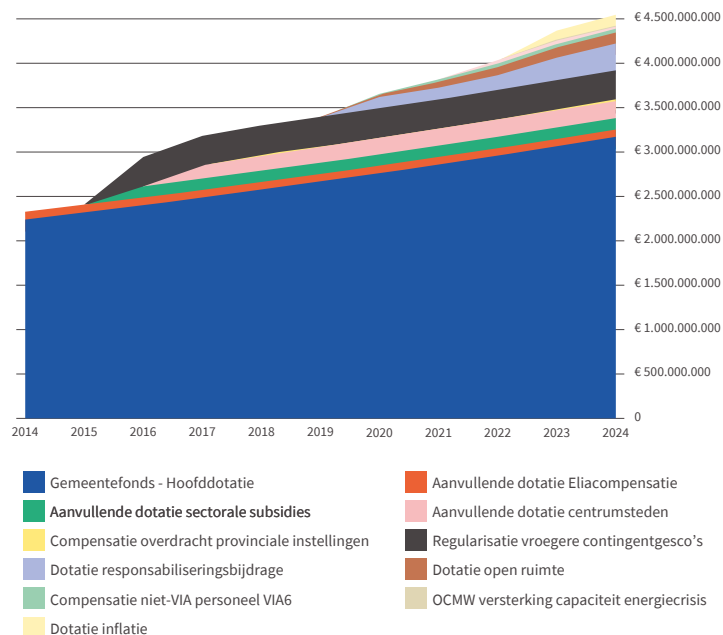

tie van kernen versterken, zodat de bestuurskracht van een fusiegemeente duurzaam verhoogt. Fusies tussen randgemeenten met als belangrijkste motivatie om niet met de stad te moeten fusioneren, de zogenaamde donut-fusies, mogen niet langer mogelijk zijn. Om dit te faciliteren moet de Vlaamse overheid een inspirerende kaart opstellen, gebaseerd op objectieve bestuurlijke en economische parameters, die logische fusies aangeeft. Hierbij moet men onder andere kijken naar provincie- en referentiezones waarin gemeenten zich bevinden, bestaande samenwerkingsverbanden, mobiliteitsassen en pendelbewegingen en op elkaar afgestemde bedrijvzones en industrieterreinen.

Het blijft in de eerste plaats de keuze van de individuele gemeente om te bepalen met welke andere gemeenten ze fusioneert, maar de Vlaamse overheid moet wel sturend optreden en suboptimale fusies die niet aan voorge-noemde criteria voldoen, tegenhouden en vervangen door fusies die de bestuurskracht wel voldoende versterken.

De Vlaamse overheid moet de fusies ondersteunen door gemeenten te compenseren voor de kosten van het fusieproces, en het Gemeentefonds grondig hervormen en afstemmen op de nieuwe schaalgrootte. Op die manier garanderen we dat de volgende legislatuur niet verloren gaat als het gaat om lokale investeringsprojecten. De Vlaamse regering dient deze hervorming echter niet af te kopen. Gemeenten dienen dit te doen voor een duurzame stijging van de bestuurskracht en betere dienstverlening aan bewoners en bedrijven, niet voor een cashbedrag dat onmiddellijk na de fusie wordt gespenseerd.

Algemene werkingssubsidies

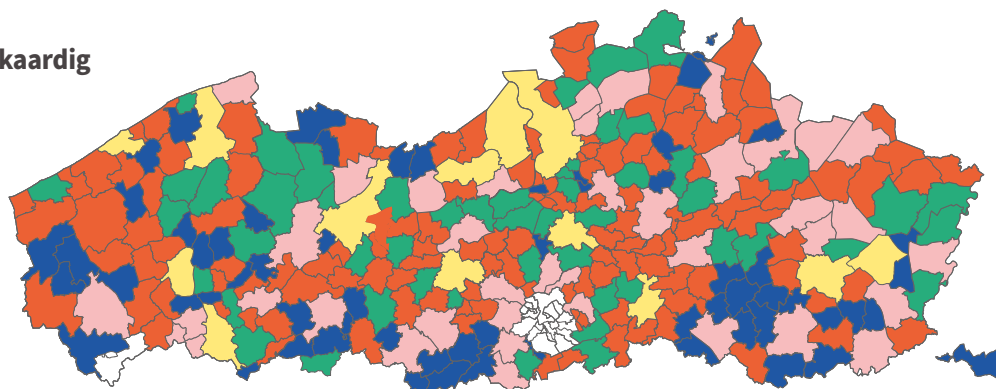
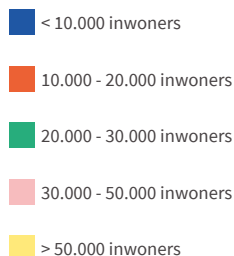
UITDAGING: LOKALE BESTUREN FOCUSSEN TE WEINIG OP KERNTAKEN

De aandacht voor duurzaamheid is de voorbije jaren spectaculair toegenomen, en dat zal de komende legislatuur op alle beleidsniveaus niet veranderen. De gevolgen van de klimaatverandering zullen blijven toenemen, met onvermijdelijke economische implicaties. De aandacht voor klimaat en energie, natuur en milieu beheersen zowel de politieke als de bedrijfsagenda.

VOORSTEL: BEPAAL WELKE TAKEN 'KERNTAKEN' ZIJN VOOR EEN SPECIFIEKE GEMEENTE

Lokale besturen moeten uitgaan van hun sterkte, met name dat ze de bestuurslaag zijn die het dichtst bij de burger staat, die lokale situaties en problematieken het >>

Gemeenten met gelijkaardig inwonersaantal

BRON: GEMEENTE-STADSMONITOR VLAANDEREN

best kan aanvoelen en die over de nodige flexibiliteit beschikt om op de lokale behoeften in te spelen. Om effectieve dienstverlening aan de burgers te garanderen, moeten steden, gemeenten en provincies zich afvragen “wat moeten we wel doen” en “wat moeten we niet (meer) doen”. Wanneer de taken die gemeenten uitvoeren hun relevantie verliezen, is het van belang dat ze die durven los te laten. Dat geldt eveneens wanneer andere spelers, zoals het middenveld of de privésector, deze taken kosteneffectiever kunnen overnemen.

Een dergelijke keuze betekent niet dat de rol van het lokale bestuur is uitgespeeld. Integendeel, lokale besturen zijn dankzij hun nabijheid en lokale expertise uitstekend gepositioneerd om als spin in het web netwerken te faciliteren. Lokale besturen die zichzelf beschouwen als een ‘provider of last resort’ en zich richten op hun rol als regisseur en netwerkfacilitator, kunnen vaak meer doen voor burgers en bedrijven dan besturen die alles zelf in handen willen houden. De kerntaken per gemeente verschillen, afhankelijk van de lokale gemeenschap en problematieken. Het kerntakendebat zal dan ook verschillen van gemeente tot gemeente.

VOORSTEL: DURF ACTOREN BUITEN HET GEMEENTELIJKE AMBTENARENAPPARAAT TE BETREKKEN

Wanneer lokale besturen een taak uitoefenen is het van belang om die zo efficiënt mogelijk te organiseren. Voor bepaalde taken, zoals het ondernemersloket, is het aan te raden een eigen administratie en dienstverlening op te zetten. Bij andere taken kan co-creatie met burgers en lokale ondernemingen of uitbesteding de beste aanpak zijn. Enkele voorbeelden hiervan zijn de installatie van elektrische laadpalen of het aanbieden van nieuwe plaatsen in kinderopvang of ouderenzorg. Op die manier kan men eenzelfde kwalitatieve dienstverlening aanbieden voor een lagere maatschappelijke prijs.

Tot slot kan ook samengewerkt worden via intercommunales voor taken waar schaalvoordelen van belang

zijn. Denk hierbij aan het poolen van materiaal en ambtenaren, het uitwerken van een mobiliteitsbeleid of streekontwikkeling. Gemeenten moeten in dit debat altijd positief kunnen beslissen, en niet door een gebrek aan bestuurskracht gedwongen worden om taken niet zelf uit te voeren. Tegelijk moeten zowel burgers als ondernemingen een decretaal verankerd right to challenge krijgen naar Nederlands voorbeeld. Wanneer een persoon of bedrijf van mening is dienstverlening beter of goedkoper te kunnen aanbieden, kunnen zij een aanbod doen aan het gemeentebestuur, dat hierop kan ingaan of moet motiveren waarom het niet op het aanbod ingaat.

UITDAGING: DE FOCUS OP REGIONALE ECONOMIE BLIJFT ACHTERWEGE BIJ REGIOVORMING

Lokale besturen zijn uitvoerende besturen die taken krijgen van de Vlaamse en federale overheid. De taakverdeling en samenwerking tussen niveaus loopt echter niet vlot. Om tot een efficiëntere overheid te komen is het van cruciaal belang dat de verschillende overheidsniveaus - gemeente, provincies, Vlaamse en federale overheid - beter op elkaar worden afgestemd. Vorige legislatuur heeft de Vlaamse regering de regiovorming doorgevoerd die bepaalt dat alle bovenlokale samenwerkingsverbanden op eenzelfde geografisch gebied moeten worden afgestemd, met name de referentieregio's. Hiermee wil men de wildgroei van intercommunales, het silodenken en het gebrek aan democratische controle aanpakken. Tijdens de volgende legislatuur moeten deze regio's verder ontwikkeld worden. Enerzijds moeten de lokale besturen maximaal op dit niveau gaan samenwerken en hun intercommunales hier maximaal op enten, anderzijds moet zowel de Vlaamse als federale overheid de eigen werking afstemmen op de regio's en op die manier gebiedsgericht werken. Op die manier kunnen onze verschillende overheden de burger en onderneming bedienen als een integrale overheid.

De toekomst van lokale besturen: prioriteiten

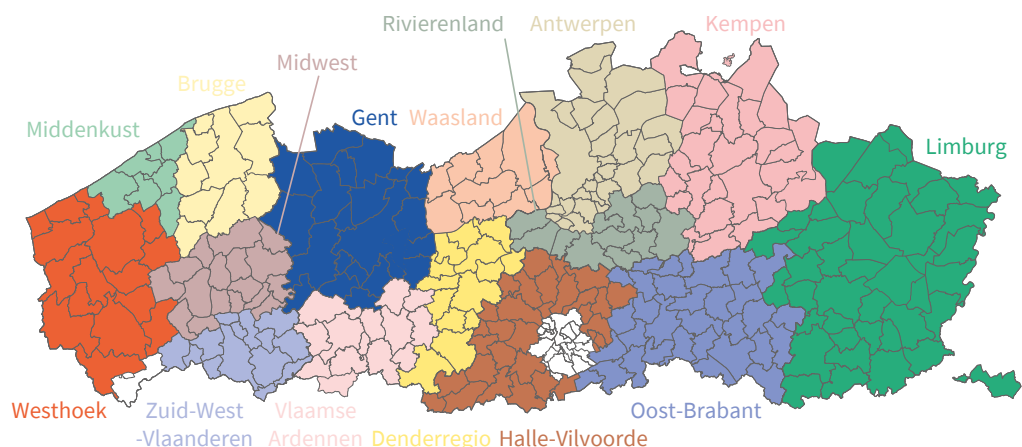
VOORSTEL: WE VRAGEN DE LOKALE BESTUREN OM BINNEN HUN REFERENTIEREGIO EEN 'REGIODEAL' UIT TE WERKEN SAMEN MET LOKALE STAKEHOLDERS

De regiovorming is de ideale opportuniteit om het regionaal economisch beleid te versterken. Daarom roepen we op om per referentieregio een 'regiodeal' te sluiten waarbij lokale besturen, ondernemers, sociale partners en andere stakeholders samen aan tafel gaan zitten om één of enkele projecten per referentieregio samen tot een goed einde te brengen, door alle lagen van de bestuurlijke lasagne heen.

In Zuid-West-Vlaanderen is er een uitstekend voorbeeld van zo'n regiodeal. In 2019 werd daar een visie opgesteld in samenwerking met belangrijke stakeholders voor de regionale economie, en die visie werd aangepast na de coronapandemie. Deze stakeholders omvatten lokale besturen, de intercommunale, de provincie en onderwijsinstellingen, evenals sociale partners en Vlaamse administraties zoals de Vlaamse Waterweg. De visie richt zich op essentiële uitdagingen in Zuid-West-Vlaanderen zoals het mobiliteitsbeleid, waarbij de nadruk ligt op verbeterde spoorverbindingen, met name voor goederenvervoer, en strategische infrastructuurwerken aan de kanalen Bossuit-Kortrijk en Roeselare-Leie. Daarnaast wordt er gefocust op duurzaamheid, digitalisatie, innovatie en sociale cohesie. De gedeelde visie die de hele regio omvat en de duidelijke vragen aan hogere overheden zorgen ervoor dat projecten snel vooruitgang kunnen boeken, zonder verstrikt te raken in conflicten en administratieve obstakels. Deze regionale samenwerking is enkel mogelijk omdat actoren elkaar kennen en vertrouwen. Dergelijke regiodeals moeten dan ook worden gesloten in alle referentieregio's om zowel de regionale economie als samenwerking een boost te geven. «

- » Gemeenten met minder dan 30.000 inwoners moeten een laatste kans krijgen om vrijwillig te fuseren. Doen zij dit niet dan moet de Vlaamse overheid de fusies verplicht doorvoeren op basis van bestuurlijke en economische parameters. Grotere gemeenten worden aangemoedigd tot verdere vrijwillige fusies.
- » Elke gemeente moet via een kerntakendebat haar eigen functioneren in vraag stellen. Kerntaken zijn voor iedere gemeente verschillend gelet op verschillen in bevolking, ligging en economie. Gemeenten moeten zich hierbij concentreren op hun regierol. Ze mogen hun rol als actor enkel opnemen als er geen kosteneffectieve alternatieven, zoals uitbesteding, co-creatie of intergemeentelijke samenwerkingen, voorhanden zijn.
- » We vragen de lokale besturen om binnen hun referentieregio een 'regiodeal' uit te werken samen met lokale stakeholders. 'Regiodeals' zijn economische projecten die een positief effect hebben op de volledige regionale economie, waarbij alle betrokken stakeholders samenwerken dwars door de bestuurslagen heen.

Vijftien Vlaamse referentieregio's

Groeibevorderende fiscaliteit en slimme investeringen

De gemeenten zijn over het algemeen financieel gezond. De Vlaamse overheid heeft hun financiering de voorbije jaren dan ook gevoelig verhoogd. Toch zullen ze de volgende legislatuur inspanningen moeten leveren om hun uitgaven onder controle te houden. Hierbij is het essentieel dat dit niet ten koste gaat van investeringen, vermits de netto-kapitaalgoederenvoorraad de voorbije decennia afnam. Sterker nog, een structurele, geleidelijke toename van de overheidsinvesteringen is noodzakelijk om te voldoen aan de talrijke investeringsnoden. Tegelijk vragen we dat de gemeenten hun belastingdruk niet verhogen en de administratieve kosten ervan, zowel voor lokale besturen als voor ondernemers, minimaliseren. Belastingen specifiek gericht op industriële activiteiten moeten gedurende de volgende legislatuur uitdoven.

De gemeenten zijn de voorbije jaren globaal bekeken gezonder geworden. Eind 2021 had 60% een ruime financiële marge. Op het einde van het huidige meerjarenplan zouden alle gemeenten ook een positieve autofinancieringsmarge moeten realiseren. In feite zijn de gemeenten zo van alle beleidsniveaus in het strakste budgettaire kader ingekapseld. Die budgettaire orthodoxie is een goede zaak. Het vermijdt dat een volgende regeerploeg eerst de financiële erfenis van de vorige moet verwerken.

Om die doelstelling te bereiken moesten lokale besturen continu schakelen, zeker deze legislatuur. Gemeenten werden immers ook geconfronteerd met de impact van de zeer volatiele inflatie en energieprijzen. Die werkt – veelal automatisch – door in de lonen, de werkingskredieten en tal van werkingsubsidies. De belangrijkste lokale belastingen nemen weliswaar ook toe met de inflatie, weze het met enige vertraging.

In de voorbije legislatuur zijn de gemeenten wel in aanzienlijke mate financieel ondersteund door de Vlaamse overheid. Het Gemeentefonds steeg ieder jaar met 3,5%, er werd een Openruimtefonds gecreëerd, Vlaanderen nam de helft van de responsabiliseringsbijdrage ter financiering van ambtenarenpensioenen op

zich, ... In vergelijking met de vorige legislatuur zal de Vlaamse overheid in deze legislatuur liefst 33% meer middelen doorstorten aan de gemeenten. Het Gemeentefonds – goed voor 8 à 9% van de Vlaamse begroting – was de voorbije jaren zowat de sterkst stijgende Vlaamse uitgavenpost. Zonder die stevige financiële impuls zouden een aantal gemeenten wellicht in aanzienlijke problemen terechtgekomen zijn. Maar gezien de talrijke andere budgettaire uitdagingen in Vlaanderen is het absoluut niet evident dat ook de volgende Vlaamse regering een even zware financiële impuls aan de gemeenten kan geven.

UITDAGING: DE LOKALE BESTUREN ZULLEN IN DE VOLGENDE LEGISLATUUR GECONFRONTEERD BLIJVEN MET EEN AANZIENLIJKE UITGAVENDRUK

De oplopende pensioenkosten blijven zich bijvoorbeeld vertalen in verder stijgende responsabiliseringsbijdragen voor het statutair personeel. Die impact is groot, zeker voor gemeenten met een uitgebreid dienstenaanbod zoals een ziekenhuis in eigen beheer.

Het maakt dat lokale besturen, net als andere beleidsniveaus, de volgende jaren de tering naar de nering zullen

moeten blijven zetten. Ze moeten nagaan hoe ze bepaalde taken efficiënter kunnen vormgeven of desgevallend kunnen overlaten aan andere partijen. Moeten lokale besturen extra capaciteit in ouderenzorg maken om de vergrijzing op te vangen of kan de private markt hierin een rol spelen? Dergelijke vragen zullen aan de orde zijn. Interen op de overheidsinvesteringen of de belastingdruk verder verhogen is immers niet aangewezen.

VOORSTEL: INTEGREER EEN ECONOMISCHE COMPONENT IN DE VERDELING VAN HET GEMEENTEFONDS ZODAT GEMEENTEN EEN EXTRA INCENTIVE KRIJGEN OM EEN GROEIGERICHT BELEID TE VOEREN

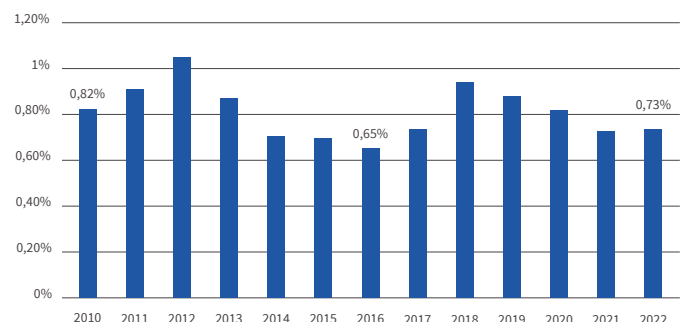
Overheidsinvesteringen

Lokale besturen zijn met iets meer dan 20% van de totale investeringen een belangrijke bron van overheidsinvesteringen. Ze zijn immers bevoegd voor de bouw en het onderhoud van heel wat infrastructurele werken: van het lokale wegenpatrimonium, over de brandweerkazerne, tot de ontwikkeling van leefbare gemeentekernen, rioleringsprojecten, sportinfrastructuur, cultuurcentra en het gemeentehuis.

UITDAGING: DOOR DECENNIA AAN ONDERINVESTERINGEN – HET BLIJVEND GEVOLG VAN AANZIENLIJKE BESPARINGEN IN DE JAREN 80 – IS ONZE NETTO-KAPITAALGOEDERENVOORRAAD DE VOORBIJE DECENNIA GEDAALD

Anders uitgedrukt, in heel wat jaren volstond het investeringspeil zelfs niet om de afschrijvingen op de

Effectief gerealiseerde investeringsuitgaven door lokale besturen namen tussen 2010 en 2022 niet fundamenteel toe

BRON: NATIONALE BANK, EIGEN BEREKENINGEN

bestaande kapitaalgoederenvoorraad te compenseren. Die vaststelling gaat op voor de globale overheid, maar ze is ook van toepassing op de Vlaamse lokale besturen: hun effectief gerealiseerde investeringsuitgaven namen tussen 2010 en 2021 niet fundamenteel toe.

Ondanks de fors in de markt gezette investeringsimpuls bij het begin van de legislatuur is daarvan in de uitvoeringscijfers tot op heden nog niet veel te merken. Op basis van de jongste jaarrekeningen investeerden Vlaamse gemeenten in 2022 ongeveer 2,5 miljard. Het is weliswaar 'traditie' dat gemeenten hun geplande investeringen vooral realiseren naar het einde van de gemeentelijke legislatuur toe. Dat valt ook nu te verwachten. Een analyse van de jongste meerjarenplannen leert dat de Vlaamse gemeenten in 2023 een investeringsinspanning van liefst 6,3 miljard euro voorzien, »

meer dan een verdubbeling dus in vergelijking met 2022. Ook in het verkiezingsjaar 2024 zou het investeringspeil met 3,2 miljard euro boven het trendmatig gemiddelde blijven. Maar in 2025 zouden ze terug afkalven tot 2,3 miljard euro. Daarmee zouden we dus terugvallen op het niveau van bij het begin van de legislatuur.

Zelfs als deze voorziene financiële impuls zou worden gerealiseerd zal ze wellicht niet volstaan om het voorziene volume aan investeringsprojecten te realiseren. De bouwkosten zijn immers aanzienlijk toegenomen ten gevolge van de economische schaarste in de bevoorradingsketens en de gestegen energiekosten. En door de toegenomen vastgoedprijzen geldt dat ook voor de onteigeningskosten, vaak ook een aanzienlijk onderdeel van investeringsbudgetten. Nu investeringsprojecten daardoor duurder uitvallen, krijgen sommige projecten een lagere prioriteit en worden ze uitgesteld of geschrapt. Het is duidelijk dat een eenmalige weliswaar forse investeringsimpuls het probleem van onderinvesteringen niet structureel aanpakt.

De gemeentelijke investeringscyclus leidt bovendien tot heel wat investeringsbottlenecks in de jaren voor de gemeenteraadsverkiezingen. Door een samenloop van infrastructuur-investeringen in die jaren verloopt de mobiliteit in die periode nog moeizamer. De krapte op de arbeidsmarkt maakt het bovendien moeilijker om alle geplande werken op een relatief korte tijdsspanne te

realiseren, hetgeen ook kostprijsverhogend werkt. In de eerste jaren na de verkiezingen wordt daarentegen veel minder geïnvesteerd door de lokale besturen. Dergelijk stop-and-go-beleid is niet wenselijk.

VOORSTEL: ER IS NOOD AAN EEN STRUCTURELE, GELEIDELIJKE TOENAME VAN DE OVERHEIDSINVESTERINGEN

- » Daarom stellen we voor alle beleidsniveaus een investeringsnorm voor die we uitdrukken in procent van het bbp. Zo houden we zowel rekening met volume- als prijseffecten. Hierbij zou het investeringspeil jaarlijks structureel moeten toenemen tot we – over alle overheden heen – de doelstelling van 4,5% bbp investeringen bereiken tegen 2029. Het aandeel van de Vlaamse lokale besturen (gemeenten en provincies) daarin zou jaarlijks moeten toenemen van 0,8% brp in 2022 tot 1% brp in 2029. Oftewel een structurele jaarlijkse toename van ongeveer 100 miljoen euro per jaar (in prijzen van 2022).
- » Voor elke gemeente afzonderlijk vragen we dat de verhouding tussen de investeringskredieten en de operationele kredieten in de volgende legislatuur verder toeneemt.
- » Voka pleit voor een lokale investeringsagenda met een langetermijnhorizon. Dit is ook consistent met de langetermijnengagementen die de lokale besturen zijn aangegaan (zie verder).

UITDAGING: DE LOKALE INVESTERINGSBUDGETTEN GAAN HOOFDZAKELIJK NAAR 'MOBILITEIT' (WEGENINFRASTRUCTUUR EN RIOLERING), MAAR OOK STEEDS MEER NAAR 'CULTUUR EN VRIJE TIJD', 'NATUUR- EN MILIEUBEHEER' (WATERBEHEER EN KLIMAATVERANDERING), 'WONEN' EN 'ONDERNEMEN'

In de Burgemeesterconvenanten hebben gemeenten tegen 2030 specifieke, ambitieuze doelstellingen geformuleerd die heel wat klimaatgerelateerde investeringen vergen om ze ook waar te maken. De versterking van de verdichting van kernen is daarbinnen een belangrijke gemeentelijke investeringsuitdaging, met bovendien ook een krachtige hefboomwerking richting private investeringen. Binnen de historische binnenstad is dit weliswaar bijzonder moeilijk door beschermd erfgoed. In vele gemeenten is er rond de kern bovendien een overstromingsgebied. Dat zijn factoren die een aanzienlijke belemmering vormen voor de verdichting. Daarnaast is er ook nood aan aanzienlijke infrastructurele investeringen om de verdichting leefbaar te maken.

VOORSTEL: IN DE VOLGENDE LEGISLATUUR MOET DE GEMEENTELIJKE INVESTERINGSAGENDA MEER FOCUSSEN OP KLIMAATADAPTATIE, DE BESCHERMING VAN BURGERS EN ONDERNEMINGEN TEGEN WATEROVERLAST EN HITTE-EILANDEN

Onder die brede noemer vallen heel wat investeringsprojecten op verschillende domeinen.

Op mobiliteitsgebied betekent dit versterkte investeringen in bijvoorbeeld fietsinfrastructuur (fietsverbindingen, tunnels, fietsstraten, ...) en parkeergelegenheid, zowel aan de rand van de gemeente als in het centrum. Gemeenten moeten aanzienlijke investeringen verrichten in hun kernen, met name via investeringen om de wateroverlast te verminderen (afvoer regenwater, dijkversterking, ...), vergroening (groene daken bij nieuwe projecten die regenwater recupereren, ...), ontharding en investeringen in de nutsvoorzieningen in de kernen.

Gemeentelijke investeringen moeten beter afgestemd worden met die van andere actoren zoals nutsbeheerders. Zo is het waterbeheer vandaag sterk versnipperd tussen de verschillende beleidsniveaus waardoor niemand de regie opneemt om te komen tot een geïntegreerde watervisie.

UITDAGING: HET IS NIET ALLEEN EEN KWESTIE OM MEER TE INVESTEREN. OOK HET INVESTERINGSMANAGEMENT KAN VERBETEREN OM OOK OP DIT DOMEIN EFFICIËNTIEWINSTEN TE BOEKEN.

Gemeenten moeten dus niet alleen meer, maar ook beter investeren.

VOORSTEL: HET INVESTERINGSPROGRAMMA VAN DE LOKALE BESTUREN MOET STARTEN VANUIT DE WERKELIJKE INVESTERINGSBEHOEFTE IN INFRASTRUCTUUR EN GEBOUWEN

Via conditiemetingen en een energie-audit van het gebouwenpatrimonium worden investeringsbehoeften bijvoorbeeld duidelijk bepaald. Een verbeterd assetmanagement moet aan de basis liggen van een geïntegreerd investerings- en onderhoudsprogramma. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de toekomstige energiebesparingen.

UITDAGING: ZELFS MET EEN TOENAME VAN DE OVERHEIDSINVESTERINGSKREDIETEN BESTAAT ER ONVOLDENDE RUIMTE OM EEN ANTWOORD TE BIEDEN OP DE AANZIENLIJKE INVESTERINGSNODEN

Er kan voor specifieke infrastructuur soms beter beroep worden gedaan op aannemers met expertise in de bouw en exploitatie van infrastructurele investeringen die zich terugverdienen via een gebruikersbijdrage. Prestaties van DBFM-contracten (Design, Build, Finance and Maintain) scoren gemiddeld relatief goed qua tijdige oplevering, beschikbaarheid en kwaliteit. Voordeel is ook dat zowel in het ontwerp als tijdens de realisatie meer aandacht is voor de onderhoudscomponent.

VOORSTEL: OM EEN AANTAL SLEUTELPROJECTEN ZOALS EXTRA ZWEMBADEN IN VERSNELD TEMPO TE KUNNEN UITVOEREN IS ER NOOD AAN PPS-PROJECTEN, OOK OP GEMEENTELIJK NIVEAU

Lokale fiscaliteit

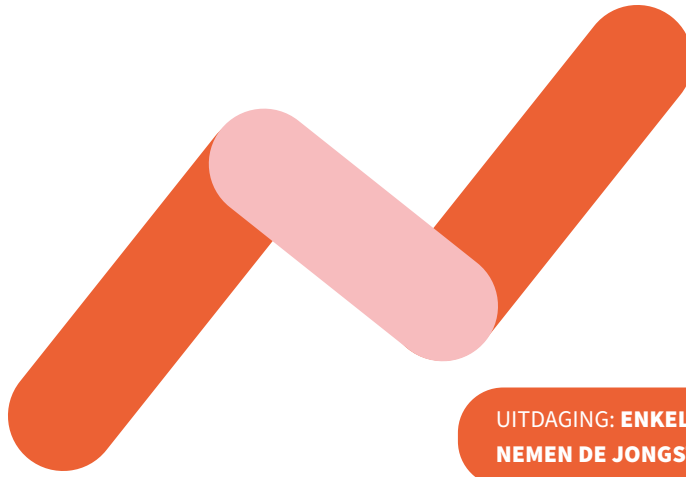
De lokale fiscale opbrengsten vormen met een aandeel van iets minder dan 40% een zeer belangrijke inkomstenbron voor alle gemeenten. De opbrengst ervan groeide in de voorbije gemeentelijke legislatuur (tot 2022) met jaarlijks gemiddeld 3,1% ook sterker dan die van de andere inkomstenbronnen zoals de werkingssubsidies (+1,9% gemiddeld per jaar) en de ontvangsten uit eigen werking (-0,3% per jaar). Op basis van de meerjarenplannen tot 2025 blijkt dat de fiscale ontvangsten ook de volgende jaren wat sneller zullen groeien dan andere ontvangsten.

Het lokale fiscale landschap is zeer divers en dat hoeft niet te verwonderen. Gemeenten kennen immers grondwettelijk een grote graad van fiscale autonomie. Dit is bijvoorbeeld anders in Nederland, waar gemeenten enkel de belastingen kunnen heffen die wettelijk zijn opgesomd. Er zijn weliswaar enkele – soms

vage – beperkingen. Zo kan de wetgever een bepaalde aangelegenheid uitdrukkelijk naar zich toetrekken (bijvoorbeeld de vennootschapsbelasting), en kan de decreetgever – op basis van haar impliciete bevoegdheden – ook beleidsmatig ingrijpen in de belastingvrijheid van de gemeenten.

Ondernemingen betalen een aanzienlijk deel van die lokale belastingen. De som van de onroerende voorheffing afgedragen door rechtspersonen en de eigen bedrijfsbelastingen is gemiddeld goed voor 20% van de gemeentelijke fiscale opbrengsten. In woongemeenten met beperkte economische activiteit blijft het aandeel logischerwijze beperkt tot gemiddeld 11%. In grote en regionale steden daarentegen loopt dit aandeel echter gemiddeld op tot 28%. En dan zijn er enkele uitschieters van sterk geïndustrialiseerde gemeenten zoals Beveren en Zwijndrecht met aandelen tot respectievelijk 60 en 73% van de totale fiscale opbrengsten.

UITDAGING: ENKELE EIGEN GEMEENTEBELASTINGEN NEMEN DE JONGSTE JAREN STERK TOE

Aanvullende belastingen zoals de onroerende voorheffing zijn zowel voor lokale besturen als voor de belastingplichtige het meest kosteneffectief. De gemeenteraad bepaalt in dat geval immers enkel het verhogingspercentage of het aantal opcentiemen op de Vlaamse hoofdbelasting. Ook de inning van de opcentiemen en de behandeling van eventuele bezwaren gebeurt door de Vlaamse overheid. Dat bespaart de lokale besturen en ondernemingen heel wat administratiekosten, zonder de beoogde opbrengst in het gedrang te brengen. Aanvullende belastingen laten in tegenstelling tot eigen belastingen ook een vrij transparante vergelijking van de fiscale positie toe tussen gemeenten onderling. Ze zijn breed uitgesmeerd over de belastingplichtigen.

UITDAGING: DE VOORBIJE JAREN ZIJN DE BEDRIJFSBELASTINGEN GEMIDDELD GENOMEN NIET STERKER GESTEGEN DAN ANDERE LOKALE BELASTINGEN, MAAR DE SITUATIE VERSCHILT STERK TUSSEN GEMEENTEN ONDERLING

Zo verhoogden 52 gemeenten – 17% van het totaal – in de voorbije legislatuur hun opcentiemen in de onroerende voorheffing, met uitschieters van meer dan 30%. In het coronajaar 2020 nam de opbrengst van de eigen bedrijfsbelastingen weliswaar af door de combinatie van de forse groei van en tijdelijke belastingvrijstellingen die ook lokale besturen toekenden. De rekeninggegevens van 2022 (+10%) tonen bovendien dat de opbrengst van de eigen bedrijfsbelastingen weer in de lift zit. Dat is niet alleen het gevolg van de economische relance, maar ook van verhoogde of nieuwe bedrijfsbelastingen in sommige gemeenten.

VOORSTEL: WE VRAGEN EEN FISCALE STOP OP ARBEID EN ONDERNEMEN

We vragen de gemeenten zowel versterkt ondernemerschap als werknemerschap als prioritaire beleidsdoelstellingen te benoemen. Hieruit volgt dat in beide gevallen de al hoge lastendruk op deze wenselijke activiteiten niet nog verder toeneemt. Dat is nodig om de toegevoegde waardecreatie van ondernemingen en hun medewerkers alle kansen te bieden.

Voor de ‘algemene bedrijfsbelasting’, meestal op oppervlakte, kende de voorbije jaren een forse toename: in 2018 inden de Vlaamse gemeenten slechts 27 miljoen euro, in 2022 liefst 50 miljoen euro. Een quasi verdubbeling van de opbrengst dus op enkele jaren tijd. De algemene gemeentebelasting is hierbij nog niet vervat, maar ook daarvan wordt – afhankelijk van de gemeente – vaak ook een belangrijk deel betaald door ondernemingen. Daar staat tegenover dat de opbrengst verbonden aan de belasting op drijfkracht in die periode met ongeveer 10 miljoen euro afnam. Dit duidt op een verschuiving van belastingen op drijfkracht naar belastingen op oppervlakte in bepaalde gemeenten. Zo belast men een breder gamma ondernemingen. Maar de cijfers doen wel vermoeden dat dergelijke hervormingen vaak niet budgettair neutraal zijn. Ze komen bovendien bovenop de onroerende voorheffing, nog steeds veruit de belangrijkste bedrijfsbelasting.

Een andere frappante vaststelling is de lokale tendens naar taxatie van energieproductie en -transport. Het meest zichtbaar is dit in de explosie van het aantal gemeenten met een belasting op masten en pylonen. Opbrengst in 2018: ongeveer 4,6 miljoen euro, (41 gemeenten), oplappend in 2022 tot 15,1 miljoen euro (liefst 103 gemeenten). Deze taksen worden ingevoerd vanuit de overweging dat ze het landschap verstoren, maar hoogspannings- en GSM-masten zijn uiteraard wel noodzakelijk om te voorzien in essentiële nutsvoorzieningen.

In enkele gemeenten voorziet de algemene bedrijfsbelasting bovendien ook in belastingheffing in functie van de component energieverbruik. De kostprijs van deze taksen – totaal onbekend in heel wat andere landen – worden doorgerekend in de nutsfactuur van de burgers en ondernemers. Het is geen coherent beleid om op het Vlaamse beleidsniveau initiatieven te nemen om de elektrificatie te versnellen, terwijl sommige lokale besturen dit beleid net belemmeren via de directe of indirecte taxatie van essentiële nutsvoorzieningen. Nochtans hebben quasi alle Vlaamse gemeenten er zich in het Lokaal Energie- en Klimaatpact toe verbonden om de transitie naar hernieuwbare energie (bijvoorbeeld langs warmtepompen en elektrische mobiliteit) te

bevorderen. Dat vergt coherent beleid om de elektrificatie te bevorderen.

VOORSTEL: DE VLAAMSE OVERHEID MOET HET GEMEENTEFONDS ALS HEFBOOM DURVEN GEBRUIKEN OM ERVOOR TE ZORGEN DAT LOKAAL ECONOMISCH BELEID NIET TEGEN HET ECONOMISCH BELEID VAN DE VLAAMSE OVERHEID INGAAT

- » We vragen dat ook de lokale besturen zich inschrijven in het Vlaams industrieel beleid door specifieke taken die disproportioneel wegen op industriële activiteiten in de volgende legislatuur te laten uitdoven. Met name de belasting op drijfkracht, de belasting op tanks en vergaarbakken, de belasting op hinderlijke bedrijven en allerlei taken op energiegebruik. We vragen de Vlaamse overheid om gemeenten die dergelijke taken nog verder zouden verhogen één op één te korten op hun dotatie uit het Gemeentefonds.
- » Voka vraagt dat de gemeenten tegen 2026 hun belastingreglementen op masten en pylonen afschaffen, zoals ook gevraagd door de Vlaamse overheid. We vragen ook dat de algemene bedrijfsbelasting niet geheven zou worden in functie van de component energieverbruik.
- » Als gemeenten overgaan tot een taxshift van hun bedrijfsbelastingen moeten ze de budgettaire neutraliteit strikt bewaken. De eventuele meeropbrengst die achteraf zou blijken moet integraal aangewend worden voor een vermindering van het tarief van de bedrijfsbelasting.
- » We vragen dat bij de invoering van een nieuwe belastingreglement of bij belangrijke wijzigingen daaraan in een voorafgaand onderzoek steeds de socio-economische en budgettaire impact wordt ingeschat en dit op het niveau van representatieve ondernemingen. Er moet voorzien worden in een voorafgaande consultatieronde om mogelijke bezwaren van belastingplichtigen in kaart te brengen.
- » De administratieve last moet tot een minimum beperkt worden, onder meer door de toepassing van het 'only-once'-principe. De belastingreglementen moeten ruim op voorhand aangekondigd worden

zodat de belastingplichtigen er zich op kunnen voorbereiden.

- » Om een coherent beleid tussen de Vlaamse overheid en de lokale besturen te verzekeren moet de Vlaamse overheid gemeenten die radicaal tegen het Vlaamse beleid ingaan korten op hun dotatie uit het Gemeentefonds.

UITDAGING: DE DIFFERENTIATIE VAN OPCENTIEMEN OP DE ONROERENDE VOORHEFFING GEEFT AANLEIDING TOT EXTRA BELASTINGEN VOOR ONDERNEMINGEN

De Raad van State heeft deze mogelijkheid toegelaten om wonen en investeren in achtergestelde stadsdelen financieel aan te moedigen. Op basis van de toepassing van deze differentiatiemogelijkheid in acht gemeenten tot op heden vreest Voka echter dat vooral ondernemingen systematisch zwaarder zullen worden belast.

VOORSTEL: PAS GEEN DIFFERENTIATIE TOE IN DE OPCENTIEMEN ONROERENDE VOORHEFFING TUSSEN NATUURLIJKE PERSONEN EN RECHTSPERSONEN

Een differentiatie van de opcentiemen is enkel mogelijk om zo een specifieke stimulans te geven om achtergestelde stadsdelen op te waarderen, zoals initieel bedoeld. Een differentiatie van opcentiemen moet met andere woorden op gemotiveerde wijze een specifiek beleidsdoel nastreven. Het louter extra belasten van ondernemingen via een hogere opcentiem is geen wenselijk beleidsdoel.

«

Groeibevorderende fiscaliteit en slimme investeringen: prioriteiten

SLIMME INVESTERINGEN

- » **Door decennia van onderinvesteringen is onze netto-kapitaalgoederenvoorraad afgenomen. Alle overheden, inclusief lokale besturen, moeten daarom tegen 2029 een minimale investeringsnorm van 4,5% van het bbp bereiken. Voor alle gemeenten en provincies samen betekent dit een extra investering van ongeveer 650 miljoen euro ten opzichte van 2022 in de komende bestuursperiode.**
- » **De lokale besturen moeten hun investeringen beter spreiden over de ganse legislatuur om zo bottlenecks die de kosten opdrijven, tegen te gaan.**
- » **In de volgende bestuursperiode moeten gemeenten in hun investeringen prioriteit geven aan groeigerichte infrastructuur en klimaatadaptatie. Dat betekent bijvoorbeeld investeren in randparkings, stadsverdichting en het verminderen van verharding.**

GROEIBEVORDERENDE FISCALITEIT

- » **We vragen de lokale besturen om een fiscaal pact waarbij bedrijfsbelastingen niet stijgen zolang de Vlaamse overheid de lokale besturen royaal financiert.**
- » **Wanneer lokale besturen belastingen op bedrijven innen, moeten ze beroep doen op belastingen met een beperkte compliancekost voor ondernemingen, zoals bijvoorbeeld de onroerende voorheffing. Specifieke eigen bedrijfsbelastingen moeten zo beperkt mogelijk blijven.**
- » **We vragen dat bij het invoeren of wijzigen van belastingreglementen voorafgaand onderzoek wordt uitgevoerd naar de sociaal-economische en budgettaire impact. Wanneer gemeenten een taxshift doorvoeren, moet budgetneutraliteit effectief worden gewaarborgd. Belastingen op ondernemingen moeten steeds tot een minimum worden beperkt.**
- » **De Vlaamse overheid moet het Gemeentefonds als hefboom durven gebruiken om ervoor te zorgen dat lokaal economisch beleid niet tegen het economisch beleid van de Vlaamse overheid ingaat.**

Ruimte om te ondernemen

Lokale en provinciale besturen spelen een cruciale rol bij het vormgeven van ons ruimtelijk beleid. Zij kennen het terrein, behandelen het gros van de vergunningsaanvragen en bepalen grotendeels hoe onze ruimte eruitziet. Die taak is bijzonder belangrijk, want om de Vlaamse economie draaiende te houden, is het van belang dat bedrijven voldoende ruimte hebben. Bedrijven moeten zich op geschikte locaties kunnen vestigen en daar verder kunnen groeien.

UITDAGING: NOOD AAN KWALITATIEVE BEDRIJFSRUIMTE

In Vlaanderen is er een acuut tekort aan ruimte om te ondernemen. Veel bedrijven kunnen zich niet vestigen in dorps- of stadscentra vanwege hun behoefte aan grote percelen of omdat ze hinder kunnen veroorzaken.

Deze vaststelling staat haaks op de cijfers van onbenutte bedrijventerreinen in Vlaanderen. Drie jaar geleden bleek dat 10.000 ha aan bedrijventerreinen in Vlaanderen onbenut werden. Vandaag is dat iets meer dan 7.000 ha. Hierbij staan bedrijfspanden soms leeg omdat ze onaantrekkelijk zijn omwille van de ligging, de prijs, of doordat er te beperkende regels gelden.

De belangrijkste redenen voor dit onbenutte gebied zijn een discrepantie tussen vraag en aanbod, afwijkend gebruik en verschillende (juridische) obstakels. Zo is er vandaag slechts 590 ha bedrijfsoppervlakte in heel Vlaanderen actief beschikbaar. En uit de cijfers van VLAIO blijkt dat het aanbod overheen alle provincies achteruitgaat.

Er is dringend actie nodig: al tegen 2040 moet het nieuw ruimtebeslag zijn teruggedrongen tot nul. Dat bepaalt het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen dat de basis legt voor een nieuw ruimtelijk beleid.

Ten slotte zijn veel bedrijventerreinen overgereguleerd, waardoor bedrijven die hier gevestigd zijn maar moeizaam kunnen inspelen op een beter ruimtelijk rendement en innovaties. Zij hebben nood aan stedenbouwkundige regels en gebruiksregels met voldoende

flexibiliteit om meer te kunnen doen met de bestaande ruimte of om nieuwe ideeën toe te passen.

VOORSTEL: EEN KRACHTIG ACTIVERINGS- EN AANBODBELEID VOOR BEDRIJVENTERREINEN

Het is cruciaal dat besturen vooruitkijken en een strategische voorraad voor de niet-verweefbare industrie reserveren. Met de bouwshift in het vooruitzicht wordt het na 2040 bijna onmogelijk om nog bedrijfsruimte in te plannen. We moeten niet alleen de ruimtebehoefte tot 2040 bepalen, maar ook voor de daaropvolgende decennia. Doe dit aan de hand van objectieve behoefte-studies en in nauw overleg met lokale ondernemers.

Lokale en provinciale besturen moeten het lokale aanbod niet alleen verruimen maar ook op punt zetten. Werk een aangepast aanbod uit, met telkens een goede ontsluiting van bedrijventerreinen. Daarnaast biedt de reconversie van onderbenutte, verouderde bedrijventerreinen veel kansen. En als niet-ontwikkeld, slecht gelegen industriegebied toch zou verdwijnen, moet die oppervlakte één op één worden gecompenseerd op beter gelegen locaties binnen dezelfde gemeente of provincie.

Verweefbare bedrijvigheid die vandaag gevestigd is in industriegebied maar goed kan samengaan met andere functies, wordt best gelokt naar de stads- en dorpskernen. Besturen moeten in deze kernen betaalbare en goedgelegen bedrijfsruimtes creëren. In gevallen waar zulke verweefbare bedrijven verhuizen, is het van belang om hen actieve begeleiding te bieden.

Neem de nood aan een strategische reserve voor de industrie mee in de provinciale en gemeentelijke

ruimtelijke beleidsplannen. Deze plannen en bijbehorende beleidskaders stippelen de langetermijnvisie uit en garanderen dat de overheden effectief werk maken van ruimte voor ondernemingen. Kijk goed naar de noden van bedrijven voor én na 2040, zoals blijkt uit de behoeftestudies.

VOORSTEL: CREËER REGELUWE ZONES MET MOGELIJKHEDEN VOOR RUIMTELIJK RENDEMENT EN INNOVATIE

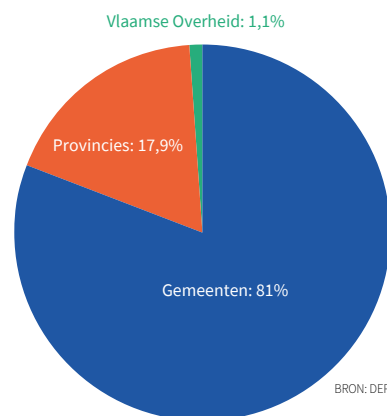
Koppel ruimtelijke uitvoeringsplannen of stedenbouwkundige verordeningen aan regelluwe kaders. Wanneer een lokaal of provinciaal bestuur het ruimtelijk beleid uitstippelt, moet ze in flexibele voorschriften voorzien. Zo kunnen bedrijven inzetten op een beter ruimtelijk rendement of nieuwe technologieën (in functie van bijvoorbeeld hernieuwbare energie, klimaatadaptatie, circulaire energie en energiedelen).

UITDAGING: NOOD AAN SNELLERE EN BETERE PROCEDURES, MET HET OOG OP RECHTSZEKERHEID

Vergunningsaanvragen brengen vaak veel onzekerheid met zich mee. Bedrijven die willen investeren, weten best op voorhand waar ze aan toe zijn. Veel besturen werken hiervoor met voortrajecten, waarbij zij in dialoog gaan met initiatiefnemers. Op die manier kunnen beiden hun wensen op tafel leggen en samen obstakels detecteren. Hoewel zo'n voortraject helpt om de haalbaarheid van een project in te schatten, kent ieder bestuur wel een eigen manier van werken en leiden die voortrajecten vaak tot een wisselend succes.

Naast stroeve vergunningsregels kampen besturen met capaciteitsproblemen. Hierdoor kunnen ze niet snel of vakkundig schakelen en maken zij soms fouten. De omgevingsambtenaren lopen vast in de complexiteit van

Lokale en provinciale overheden treden het vaakst op als vergunningverlenende overheid

het omgevingsrecht en de constante wetswijzigingen, wat vooral merkbaar is op het lokale niveau. Nochtans treden de gemeenten bij 81% van de vergunningsaanvragen met de functie 'industrie en bedrijvigheid' op als vergunningverlenende overheid in eerste aanleg.

VOORSTEL: MAAK WERK VAN EENDUIDIGE EN UNIFORME TRAJECTEN EN VERZEKER DE VOORSPELBAARHEID VAN INVESTERINGEN

Werk een afsprakenader voor voortrajecten uit. De voorspelbaarheid van een project vergroot de investeringszekerheid, verzekert de kwaliteit van het project en leidt ertoe dat een bestuur bedrijven kan aantrekken. Overheden moeten initiatiefnemers een kader voor deze voortrajecten bieden. Aan de hand van een afsprakenkader weten initiatiefnemers hoe het voortraject verloopt, welke stukken ze moeten aanbrengen, welke termijnen er gelden en op welke manier er vragen kunnen worden voorgelegd aan Vlaamse of provinciale adviesinstanties. Cruciaal is dat zowel de betrokken ambtenaren als de politieke beleidsmakers hun input leveren en er een gedragen voorstel komt. En als blijkt dat er patstellingen

ontstaan, moet er overleg komen tussen de initiatiefnemer en de ambtelijke én politieke beslissingsmakers.

Hetzelfde gaat op voor beroepsprocedures op provinciaal niveau. Een administratief beroep leidt vaak tot een ongelooflijke last voor initiatiefnemers, gekoppeld aan vertragingen bij de realisatie van hun project. Niet alleen worden hun vergunningen langdurig geschorst, ook is het onzeker of zij hun omgevingsvergunningen kunnen behouden. Maak daarom ook hier werk van een afsprakenkader dat verduidelijkt hoe het provinciale bestuur het administratief beroep zal behandelen, met onder andere de timing van de procedure, wanneer de provinciale omgevingsambtenaar het verslag opmaakt en hoe de aanvrager zal worden gehoord.

VOORSTEL: ZORG DAT CRUCIALE DIENSTEN IN HET VERGUNNINGSPROCES OPTIMAAL KUNNEN WERKEN DOOR IN TE ZETTEN OP INTERGEMEENTELIJKE OF REGIONALE SAMENWERKING

Zet in op het bundelen van knowhow op het niveau van de referentieregio's. Kwaliteitsvolle omgevingsvergunningen vragen kwaliteitsvolle omgevingsdiensten. Dat hoeft niet allemaal op het eigen niveau. Werk samen met andere overheden om personeel en kennis te bundelen op het niveau van de referentieregio's. Zo verzekert je dat ieder bestuur steeds over de juiste kennis kan beschikken, zonder dat ze elk over een uitgebreide omgevingsdienst beschikken. Want als de omgevingsambtenaar vaststelt dat een dossier zijn petje te boven gaat, kan die beroep doen op gespecialiseerde experts. Op die manier creëer je een betere dienstverlening, zonder dat extra middelen nodig zijn.

Duid voor grotere projecten een ambtelijke omgevingsmanager aan. Naar Nederlands voorbeeld kunnen overheden werken met onafhankelijke en bemiddelende omgevingsmanagers, aangeduid binnen het bestaande korps of op het niveau van de referentieregio's. Deze omgevingsmanagers zetten zich bij grote(re) projecten in voor het behoud van een balans tussen de belangen van het project, de relatie met de omgeving, andere administraties en stakeholders gedurende de vergunningsprocedures. Bovendien kunnen zo'n omgevingsmanagers patstellingen tijdens het voortraject doorbreken. «

Ruimte om te ondernemen: prioriteiten

- » **Bereid de bouwshift voor door objectieve behoeftestudies te maken in nauw overleg met lokale ondernemers. Neem de nood aan een strategische voorraad aan bedrijventerreinen voor en na 2040 mee in de provinciale en gemeentelijke ruimtelijke beleidsplannen.**
- » **Doe een uitruil van bedrijventerreinen die niet kunnen worden ontwikkeld voor beter gelegen en ontsloten terreinen. Compenseer hierbij steeds één op één zodat er geen ruimte voor ondernemen verloren gaat.**
- » **Lok verweefbare bedrijvigheid naar de kernen door betaalbare en goedgelegen bedrijfsruimtes te voorzien, zodat er ruimte vrij komt voor niet-verweefbare activiteiten in bedrijfszones. Bied actief begeleiding aan in gevallen waar verweefbare activiteiten verhuizen.**
- » **Koppel ruimtelijke uitvoeringsplannen of stedenbouwkundige verordeningen aan regelluwe kaders om zo ondernemingen meer mogelijkheden te geven om het ruimtelijk rendement te optimaliseren.**
- » **Versterk de voorspelbaarheid en rechtszekerheid van de vergunningsprocedure door voortrajecten systematisch uit te werken en toe te passen. Stel een ambtelijk omgevingsmanager aan als duidelijk aanspreekpunt bij de vergunnende overheid. Zet tijdens de vergunningsprocedure in op constructief overleg tussen initiatiefnemers, het ambtelijk apparaat en de politieke verantwoordelijken om patstellingen op te lossen.**
- » **Verbeter de essentiële diensten in het vergunningsproces door consistent te investeren in intergemeentelijke of regionale samenwerking. Het samenbrengen van expertise resulteert in snellere en hoogwaardige vergunningen.**

Futureproof mobiliteits- en logistiek beleid

Steden en gemeenten streven naar een aangename leefomgeving, maar moeten ook rekening houden met economische groei en de toenemende vraag naar logistieke dienstverlening. De opkomst van e-commerce en de groeiende stedelijke bevolking versterken deze vraag. Lokale regelgeving beperkt de efficiëntie van logistieke activiteiten, waardoor er een spanningsveld ontstaat. Om toekomstbestendig te zijn, moeten lokale overheden zich voorbereiden op de vergroening van mobiliteit en evolueren naar Smart City Logistics.

UITDAGING: LOKALE BEREIKBAARHEID

VOORSTEL: ZORG VOOR EEN GOEDE ONTSLUITING VAN BEDRIJVENTERREINEN EN TEWERKSTELLINGSPOLEN

Doe vooraf een bereikbaarheidstoets bij het inplanten van nieuwe bedrijvzones en andere tewerkstellingspolen. Slim ruimtegebruik stimuleert duurzame mobiliteit. Het lokaal ruimte- en vergunningenbeleid moet hierop afgestemd worden om tot een integrale aanpak te komen. De ontsluiting van (perifere) bedrijventerreinen moet beter. Stem het openbaar vervoer meer af op de noden van de bedrijvzones. Creëer directe en veilige fietsverbindingen naar de bedrijvzones om woon-werkverkeer met de fiets te faciliteren. Zet in op een vlotte bereikbaarheid van bedrijventerreinen voor

logistieke operaties. Lokaal bestemmingsverkeer moet steeds mogelijk blijven. Faciliteer vervoer via water of spoor waar dat mogelijk is.

Bij wegenwerken of werken aan andere vervoersinfrastructuur is een goede communicatie essentieel. Hinder moet zoveel mogelijk worden beperkt. Zorg voor datadeling tussen de verschillende actoren die werken uitvoeren op het openbaar domein, zodat hun werkzaamheden optimaal worden afgestemd. Vermijd gelijktijdige werken op alternatieve reisroutes.

VOORSTEL: COÖRDINEREND VLAAMS BELEID VOOR VERVOERSREGIO'S EN VRACHTROUTENETWERK

Binnen de vervoersregio's werken steden en gemeenten samen om de mobiliteit in hun regio te optimaliseren. Om versnippering te voorkomen en expertise te bundelen, is een gecoördineerde aanpak vanuit het Vlaamse beleid nodig, zowel voor de vervoersregio's als het vrachtroutenetwerk. Vervoersstromen overschrijden de vervoersregio's, waardoor een overkoepelend bovenlokaal beleid voor het vrachtroutenetwerk nodig is, met aandacht voor extra emissies, congestie en kosten als gevolg van omrijfactoren. Stem het lokale mobiliteitsbeleid goed af op het bovenlokale beleid. Het bedrijfsleven vraagt om harmonisatie en standaardisatie, met ruimte voor lokale autonomie en focus op lokale mobiliteit en economie. De afbakening van de vervoersregio's wordt best in lijn gebracht met die van de referentieregio's, wat ook het uitrollen van de regiodeals kan bevorderen. Een

actieve deelname van stakeholders in de vervoersregio's is gewenst om het draagvlak te vergroten.

VOORSTEL: PERFORMANTE HOPPINPUNTEN – MAAS (MOBILITY AS A SERVICE)

Het creëren van goed uitgeruste overstappunten, herkenbaar als hoppinpunten, is cruciaal voor een efficiënt en duurzaam mobiliteitsnetwerk dat openbaar vervoer en andere vervoerswijzen optimaal op elkaar afstemt. Het spoor moet hiervan de ruggengraat vormen, het creëert belangrijke verbindingen tussen hoppinpunten. Voorzie ook hoppinpunten nabij belangrijke tewerkstellingsgebieden en stimuleer combimobiliteit en deelmobiliteit. De hoppincentrale moet als digitaal MaaS-platform werken waarin alle vervoerswijzen terug te vinden zijn en vlot kunnen gecombineerd worden en dit regio-overschrijdend. Eenvoudig te boeken, met ticketintegratie en realtime reisinformatie.

UITDAGING: MOBILITEITSSTURENDE MAATREGELEN

Lokale overheden proberen mobiliteitsuitdagingen te beantwoorden met operationele en regelgevende ingrepen om de leefbaarheid te verhogen. Deze maatregelen hebben vaak ernstige implicaties voor de economische efficiëntie van de logistieke activiteiten met een impact die voorbij de gemeentegrenzen reikt. Bovendien werken de regels vaak kostenverhogend voor de inwoners. Een gebalanceerde aanpak is dus zeker nodig.

VOORSTEL: VERPLICHT VOORAFGAAND OVERLEG IN DE SCHOOT VAN VERVOERSREGIO'S

Voorafgaand overleg in de schoot van de vervoersregio's moet verplicht worden bij het nemen van mobiliteitssturende maatregelen. De impact van deze maatregelen reikt immers vaak verder dan de eigen stad of gemeente. We denken hierbij onder meer aan volgende mobiliteitssturende maatregelen: tonnageverboden, transitverboden, circulatieplannen, venstertijden, overslagzones, parkeerbeperkingen en LEZ (Lage-emissiezone).

VOORSTEL: BETERE COMMUNICATIE

Plaats duidelijke signalisatie op routes richting wegen waar beperkingen en verboden gelden, zodat bestuurders geïnformeerd zijn, lang voordat ze de weg oprijden. Duid de alternatieve routes aan en maak hierbij ook gebruik van de mogelijkheden die digitale routeplanning en ITS (intelligente transportsystemen) bieden. Plaats duidelijke borden op toegangswegen naar gebieden met venstertijden met de geldende tijdsbeperkingen. Voorzie in afwijkingen voor bedrijven met specifieke logistieke uitdagingen die bevoorrading buiten de venstertijden noodzakelijk maakt.

Voorzie bij de invoering van LEZ in uitgebreide voorlichtingscampagnes, in duidelijke signalisatie op de toegangswegen naar het gebied en overweeg een overgangsperiode waarin enkel waarschuwingen worden gegeven om het maatschappelijk draagvlak te vergroten. Creëer één digitaal platform waar ondernemers en andere weggebruikers overzichtelijk voor alle steden en gemeenten informatie over de mobiliteitssturende maatregelen kunnen terugvinden en waar alle vergunningen en ontheffingen kunnen worden aangevraagd.

VOORSTEL: GEBRUIK OVERSLAGZONES STIMULEREN

Meer lokale overheden overwegen de introductie van

Groeiende populariteit van fiets in woon-werkverkeer

Vervoerswijze	BELGIË					VLAANDEREN				
	2005	2017	2021	'05-'21	'17-'21	2005	2017	2021	'05-'21	'17-'21
Wagen (alleen)	66,8%	65,0%	64,5%	-3,4%	-0,7%	68,7%	67,6%	66,8%	-2,9%	-1,3%
Carpool	4,7%	2,5%	1,8%	-61,1%	-27,1%	5,2%	2,6%	1,9%	-64,4%	-30,1%
Motorfiets	1,7%	1,2%	0,9%	-46,5%	-18,9%	2,2%	1,2%	0,9%	-57,4%	-24,0%
Trein	9,5%	10,6%	9,4%	-1,2%	-11,5%	4,1%	5,2%	4,3%	+6,3%	-17,2%
Metro, tram, bus	5,9%	6,8%	6,4%	+7,8%	-6,1%	3,9%	3,7%	3,0%	-21,1%	-17,9%
Collectief vervoer werkgever	1,2%	0,6%	0,5%	-60,1%	-15,5%	1,6%	0,8%	0,7%	-57,6%	-14,8%
Fiets	7,8%	11,1%	14,0%	+80,3%	+26,3%	12,3%	17,0%	20,7%	+68,6%	+21,9%
Te voet	2,4%	2,3%	2,4%	-0,5%	+3,1%	2,1%	1,7%	1,7%	-19,3%	-3,1%

overslagzones of distributiecentra voor de logistieke stromen van en naar hun stad of gemeente. Niet alle ondernemingen kunnen zich in dezelfde mate aanpassen aan het gebruik van deze zones, afhankelijk van hun grootte en de te vervoeren goederen. Laat daarom de keuze om er al dan niet gebruik van te maken vrij. Stimuleer het gebruik, door deze zones uit te rusten met faciliteiten zoals laad- en tankinfrastructuur voor zware voertuigen, parkeergelegenheid voor vrachtvervoer, ... en kies voor een strategische ligging. Denk ook aan multimodale overslagzones langs de waterzijde om watertransport te faciliteren in steden en gemeenten langs een waterloop.

UITDAGING: ONTOEREIKENDE INFRASTRUCTUUR

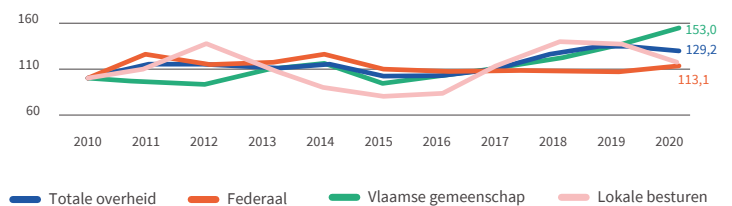
VOORSTEL: GERICHTE ONTPLOOIING GROENE LAAD- EN TANKINFRASTRUCTUUR

Lokale besturen moeten anticiperen op de vergroening van de mobiliteit en gedetailleerde potentieelkaarten of behoefteanalyses voor laadinfrastructuur opmaken, waarbij ze rekening houden met strategische locaties. Het uitwerken van lokale plaatsingsprocedures verdient aanbeveling.

VOORSTEL: AANPAK GEBREK AAN PARKEERPLAATSEN EN LAAD- EN LOSZONES

Schap als lokale besturen geen parkeerplaatsen voor vrachtwagens zonder in een alternatief te voorzien en voorkom zo dat het capaciteitstekort verder toeneemt en overlast ontstaat. Heb bij de inrichting van bedrijvenzones oog voor voldoende veilige parkeergelegenheid voor vrachtvervoer en ontwikkel een lokaal beleidskader rond vrachtwagenparkeren. Zorg voor voldoende

Overheidsinvesteringen in vervoer, 2010 = 100

BRON: VOKA-PAPER "OVERHEIDSINVESTERINGEN: MEER, MAAR OOK BETER", KARL COLLAERTS

laad- en loszones in verstedelijkt gebied en investeer in de ontwikkeling van slimme laad- en loszones. Onthoud dat lagere tonnages opleggen, meer voertuigen vereist, wat op zijn beurt vraagt om extra laad- en loszones en parkeerruimte.

Zorg bij het ontwikkelen van een lokaal parkeerbeleid voor voldoende toegankelijkheid voor niet-inwoners, zo komt onder meer de dienstverlening aan inwoners niet in het gedrang. De benuttingsgraad van parkeerplaatsen voorbehouden voor bewoners is vaak laag. Optimaliseer door beperkingen in de tijd, in plaats van te kiezen voor beperking van de groepen gebruikers.

VOORSTEL: BETERE ONTSLUITING BEDRIJVENTERREINEN EN TEWERKSTELLINGSPOLEN

Sinds 2019 dalen de investeringen van lokale besturen in vervoersinfrastructuur, terwijl een inhaalbeweging juist noodzakelijk is voor het onderhoud van de bestaande infrastructuur en de realisatie van nieuwe infrastructuur. Meer investeren in een vlotte toegang tot lokale bedrijvenzones is essentieel, zowel voor logistieke activiteiten als voor het woon-werkverkeer. Daarnaast is >>

het belangrijk om extra middelen te besteden aan veilige en efficiënte lokale fietsverbindingen, gezien de groeiende populariteit van de fiets voor het woon-werkverkeer. Investeer ook in aanvullende fietsvoorzieningen op strategische locaties, zoals hoppinpunten.

VOORSTEL: RICHTING FUTUREPROOF SMART CITY LOGISTICS

Slimme verkeerslichten, dynamische verkeersborden en geavanceerde verkeersmanagementsystemen bevorderen een goede doorstroming van het lokaal verkeer, vermijden sluisverkeer en laten toe dat de bestaande vervoersinfrastructuur beter benut wordt. Investeer daarom als lokale besturen in slimme infrastructuur en intelligente transportsystemen (ITS) om richting Smart City Logistics te evolueren. Maar het is nog veel meer dan dat. Toepassingen van Smart City Logistics zijn zeer divers in de praktijk en gaan van pakketkluisen tot bezorgrobots en van dynamische routing tot het aanduiden van beschikbare parkeerplaatsen. Denk als lokaal bestuur bijvoorbeeld ook na over de inplanting van start- en landingsplaatsen voor drones dicht bij kritische infrastructuur zoals ziekenhuizen. «

Futureproof mobiliteits- en logistiek beleid: prioriteiten

- » **Ontwikkel een coherent beleid rond logistiek en mobiliteit door een bereikbaarheidstoets uit te voeren bij de ontwikkeling van nieuwe bedrijvzones en andere tewerkstellingspolen. Schenk hierbij steeds voldoende aandacht aan openbaar vervoer, fietsverbindingen, en goederenvervoer over water en via het spoor, naast transport over de weg.**
- » **Verbeter de afstemming bij werken op het openbaar domein. Deel data tussen actoren, communiceer actief naar ondernemers en bewoners en stem werkzaamheden op elkaar af zodat er niet gelijktijdig op alternatieve trajecten wordt gewerkt.**
- » **Maak gebruik van de afstemming van de vervoersregio's op de referentieregio's om tot meer harmonisatie en standaardisatie van deze netwerken te komen. Voorzie hierbij een actieve deelname voor de stakeholders op het terrein.**
- » **Verplicht voorafgaand overleg in de schoot van vervoersregio's voor het invoeren van mobiliteitssturende maatregelen. Creëer ook één Vlaams digitaal platform met alle maatregelen die van kracht zijn, zodat bedrijven makkelijk de optimale route kunnen vinden.**
- » **Investeer in mobiliteitsinfrastructuur en anticipeer hierbij op de vergroening van de mobiliteit. Heb hierbij aandacht voor investeringen in slimme infrastructuur en intelligente transportsystemen (ITS) om richting smart city logistics te evolueren. Zorg ook altijd voor voldoende parkeergelegenheid voor vrachtvervoer en voor laad- en loszones in de kernen.**

Arbeidsmarkt: lokaal activeren

De enorme krapte op de arbeidsmarkt daagt ondernemingen en beleidsmakers op alle bestuursniveaus uit: waar gaan we genoeg mensen vinden om een vervangingsvraag van 400.000 werkrachten tegen 2030 in Vlaanderen te organiseren? De oplossing ligt niet binnen het oude vertrouwde speelveld zoals we onze arbeidsmarkt al jaren definiëren. Dat moet ruimer – meer bepaald buiten de werkloosheid – met de blik gericht op de inactieve arbeidsreserve en met een verder doorgedreven samenwerking tussen VDAB en lokale besturen.

UITDAGING: WERKZAAMHEIDSGRAAD IS TE LAAG DOOR TE HOGE INACTIVITEIT

De Vlaamse arbeidsmarkt wordt gekenmerkt door een te hoge graad van inactiviteit (20,4%). Tegenover een historisch laag aantal werklozen (2,9% in 2022) bevindt zich een grote heterogene groep van een op vijf Vlamingen op beroepsleeftijd (650.000) die niet werken, maar ook niet op zoek zijn naar werk. Het gaat onder meer om mensen met een arbeidsbeperking of langdurige ziekte, leefloongerechtigden, studenten, NEET-jongeren, vroeg-gepensioneerden en huisvrouwen en -mannen. Dat is onhoudbaar in een arbeidsmarkt die gebukt gaat onder grote krapte en dat zet onze sociale zekerheid ongezien hard onder druk.

De inactieve arbeidsreserve kent een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Onder de niet-beroepsactieven bevinden zich veel mensen die ontmoedigd zijn. Mensen die niet (meer) naar werk zoeken omdat ze denken geen kans te maken op de arbeidsmarkt, de nodige competenties of werkattitude ontbreken, geconfronteerd worden met inactiviteitsvallen of in het verleden negatieve ervaringen met school of werk gehad hebben. Velen dragen ook andere, vaak armoede-gerelateerde zorgen met zich mee (bijvoorbeeld rond huisvesting, gezondheid, mobiliteit, ...). Hoewel het om een bijzonder heterogene groep gaat, tonen de socio-demografische kenmerken de gemiddeld grotere kwetsbaarheid en afstand tot de arbeidsmarkt. De groep kent een significante oververtegenwoordiging van 55-plussers, mensen met een vreemde herkomst, mensen met een arbeidshandicap en kortgeschoolden. »

UITDAGING: DE INACTIEVE ARBEIDSRESERVE IS ONVOLDENDE GEKEND

De heterogene groep komt deels in het vizier, zoals de langdurig zieken met een RIZIV-uitkering of de leefloongerechtigden bij het OCMW. Maar de meeste niet-beroepsactieven zijn niet gekend bij VDAB en zijn ook niet eenvoudig terug te vinden in administratieve bestanden van de verschillende takken van de sociale zekerheid. Vandaag moeten we het bijgevolg stellen met macro-analyses gebaseerd op enquêtes (EAK), maar weten we weinig of niets over de concrete lokale aantallen en profielkenmerken van de verschillende subgroepen niet-beroepsactieven.

VOORSTEL: ONTSLUIT, BEREIK EN ACTIVEER DE INACTIEVE RESERVE, VANUIT VLAANDEREN ÉN VANUIT HET LOKALE NIVEAU

De inactieve arbeidsreserve aanspreken gaat niet om een keuze tussen lokale besturen of VDAB, maar om een gezamenlijke uitdaging voor de Vlaamse en lokale overheden. Hier stelt zich een zogenaamd 'wicked issue', een complexe uitdaging door de samenstelling van de

doelgroep en de problematieken die zich erin voordoen. Daarom zal samenwerking in partnerschap nodig zijn om alle kennis, instellingen, organisaties en netwerken maximaal in te zetten. Dit moet complementair gebeuren aan het bestaande Vlaamse en lokale beleid, en ruimer dan rond de bevoegdheid werk alleen.

VOORSTEL: BEREIK EN ONTSLUIT DE DOELGROEP

De inactieve arbeidsreserve komt vandaag slechts deels op de radar en is niet altijd terug te vinden in administratieve gegevens. Naast inspanningen door het Vlaamse bestuursniveau op het vlak van data-uitwisseling met andere overheden en dataregie, moeten ook lokale instanties en organisaties de handen in elkaar slaan, zowel om de inactieve arbeidsreserve in zijn geheel in kaart te helpen brengen als om diegenen die potentieel de stap naar werk kunnen zetten ook effectief te bereiken. Voer daartoe een integraal lokaal beleid mét oog voor werk binnen diverse levensgebieden (onderwijs, welzijn, wonen, maar ook sport, cultuur, ...). Ontsluit de informatie die daaruit voortkomt op een uniforme manier, in samenspel met het Vlaamse niveau. In de ESF-proeftuin Lokale Partnerschappen moet monitoring

bijzondere aandacht krijgen en er moet zo snel mogelijk een component databuilding worden toegevoegd.

VOORSTEL: PAK BEGELEIDING EN BEMIDDELING VAN NIET-BEROEPSACTIEVEN AAN IN GEDEELD BEHEER

Mensen die niet-beroepsactief zijn, missen vaak werkervaring en competenties en hebben daarnaast ook andere noden rond bijvoorbeeld gezondheidszorg, huisvesting en mobiliteit. Om de band met werk opnieuw te versterken, is integrale ondersteuning nodig door welzijns- en arbeidsbemiddelingsorganisaties, die elk op hun sterktes en merites worden uitgespeeld. Gedeeld beheer betekent daarbij geen verkokerd doorschuiven van 'klanten' of de inrichting van nieuwe structuren, maar wel een doorgedreven interbestuurlijke dynamiek, die samenwerking doorheen het volledige traject faciliteert (waar nodig) en die experimenteerruimte toelaat om verschillende vormen van maatwerk te kunnen bieden in functie van de diverse doelgroepen. Dit vereist een structureel samenwerkingskader tussen VDAB en OCMW, dat data-uitwisseling, het afstemmen van interne processen en het stroomlijnen van samenwerkingsovereenkomsten en lokale partnerschappen mogelijk maakt.

VOORSTEL: VERHOOG DE INZET VAN WERKPLEKINSTRUMENTEN VAN VDAB

Sinds 2017 bestaat Tijdelijke Werkervaring OCMW (TWE-OCMW), dat art.60, § 7 tewerkstelling inbedde in een ruimer activerend traject en lokale besturen het mandaat geeft om werkplekinstrumenten zoals de Individuele Beroepsopleiding (IBO) en de Werkervaringsstage (WES) in te zetten. De meest succesvolle maatregel om uitstroom naar het normaal economisch circuit (NEC) en duurzame tewerkstelling te realiseren is de IBO, maar na vijf jaar blijft de inzet van IBO door lokale besturen nog altijd minimaal (+/- tachtig per jaar) en zien we geen stijgende lijn. Benut ten volle het mandaat om werkplekinstrumenten in te zetten en promoot in het bijzonder de inzet van IBO naar minstens 300 per jaar.

VOORSTEL: VERBETER DE WERKGEVERS BENADERING EN ZORG VOOR EEN HELDER AANSPREEKPUNT VOOR ONDERNEMINGEN

De inzet van het lokaal activeren is om mensen die niet-beroepsactief zijn te emanciperen en terug aansluiting te laten vinden bij werk. Lokale activering mag daarbij niet stoppen bij sociale economie en lokale »

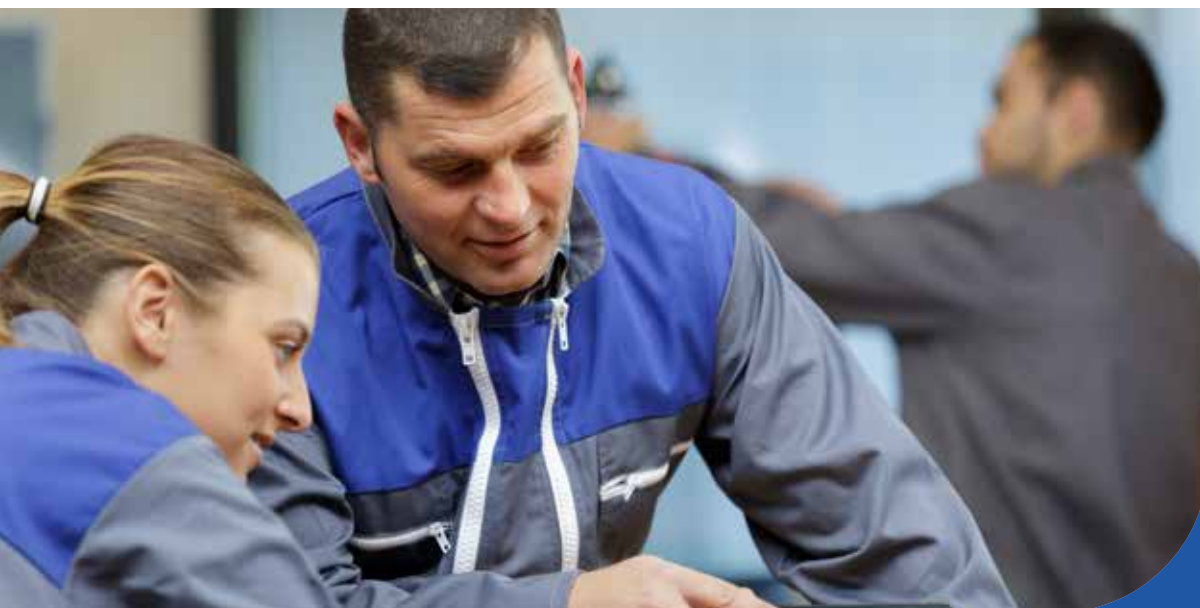
Verwachtingen ten aanzien van het Vlaams en federaal beleidsniveau

Breng de volledige arbeidsreserve van niet-werkenden in kaart op een eenduidige en gecoördineerde manier via slimmere data en profilingskenmerken. Daarbij worden naast administratieve data ook parameters gebruikt als scholing of kwalificatie, eventuele beroepservaring, vrijwilligerswerk, motivatie of interesses.

Installeer 'workfare' of activeringslogica in alle vormen van uitkeringen en bijstand. Zo mag men van iedereen op beroepsactieve leeftijd die financieel wordt ondersteund, minimale inspanning verwachten zoals ingaan op een uitnodiging van de bemiddelingsdienst, meewerken aan screening, bepalen van mogelijke jobdoelwitten en het volgen van een traject naar opleiding, stage of (deeltijds) werk.

Voorzie voldoende beleidsruimte voor een opleidingsoffensief voor niet-beroepsactieven. Het volstaat niet te proberen om mensen in grote getale toe te leiden naar de arbeidsmarkt, als ze niet beschikken over minimale ervaring, bepaalde competenties of attitudes. Het zal met andere woorden ook nodig zijn om een offensief opleidingsaanbod en beleidsruimte voor succesvolle opleidingsinstrumenten klaar te hebben, van de werkvloer als leerschool tot een vorm van klassieke scholing, voor deze potentieel omvangrijke groep.

Verlaag de drempel voor ondernemingen. Personen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt tewerkstellen, vraagt van ondernemingen extra investeringen in expertise, begeleiding en arbeidsorganisatie. Bestaande ondersteunende maatregelen, zoals incentives of ondersteuning op de werkvloer, worden vaak als onvoldoende toegankelijk ervaren door de complexiteit van de regelgeving en de administratieve verplichtingen. Zet daarom extra in op de ondersteuning van inclusieve werkvloeren en werkbaar werk en zorg voor een vlotte toegang tot expertise en begeleiding.

diensten, maar moet ook de verbinding maken met de vele vacatures in het normaal economisch circuit en inclusieve werkvloeren. Werkgevers zijn, zeker in tijden van krapte, vragende partij om valabele kandidaten kansen te geven, maar het potentieel voor samenwerkingen met lokale verenigingen of instanties blijft onderbenut omdat ondernemingen moeilijk hun weg vinden in het versnipperde landschap en een werkgeversbenadering vanuit lokale besturen quasi volledig ontbreekt.

Bovendien moet de dienstverlening voor ondernemingen voorspelbaar en administratief eenvoudig zijn. De lokale aanpak moet met andere woorden verzoend worden met de vraagzijde die niet altijd lokaal is georiënteerd en georganiseerd en best centraal in het vizier blijft. Richt daartoe in samenwerking met VDAB als Vlaamse arbeidsmarktregisseur centrale aanspreekpunten in die de gemeentegrenzen overstijgen en die als link kunnen fungeren tussen ondernemingen en instanties of organisaties die doelgroepen begeleiden. Het niveau van de referentieregio's lijkt daartoe het meest opportuun en werkbaar. De ESF lokale partnerschappen en inclusieve werkvloeren (waaronder het Voka WELT-project), kunnen hier mogelijke aanknopingspunten bieden.

VOORSTEL: VERTROUWEN EN VERANTWOORDELIJKHEID BEVORDEREN DANKZIJ RAPPORTERING EN EVALUATIE

Vooropgestelde doelstellingen om de inactieve arbeidsreserve te ontsluiten, kunnen geen vrijblijvende engagementen zijn. Naast vertrouwen en ruimte voor lokale differentiatie en innovatie in de activeringsaanpak (in functie van de verschillen in doelgroep en bestuurskracht), staat ook resultaatrapportering en evaluatie. Sterke monitoring en een aanmoedigingsmodel zijn nodig om de aanpak waar nodig te versterken of bij te sturen, te leren uit lokale innovatie en kennis te borgen, en betrokken actoren gericht te ondersteunen en responsabiliseren. «

Arbeidsmarkt: lokaal activeren: prioriteiten

- » **Werk zowel vanuit de Vlaamse overheid als vanuit de lokale besturen aan het in kaart brengen van de arbeidsreserve.**
- » **Activeer de arbeidsreserve vanuit zowel de Vlaamse overheid als vanuit lokale besturen in gedeeld beheer, waarbij ieder niveau werkt vanuit de eigen sterkte in een duidelijk kader van taken en verantwoordelijkheden.**
- » **Verbeter de link tussen activering op het lokale niveau en private werkgevers zodat er meer verbinding is met de vele vacatures in het normaal economisch circuit.**

Naar de top met ons onderwijs

Lokale besturen hebben een dubbele rol in het onderwijslandschap. Enerzijds bieden ze eigen onderwijs aan, en anderzijds voeren ze een flankerend beleid. We merken op dat steeds meer steden en gemeenten het eigen onderwijs afstoten. Hierdoor ontstaat de kans om extra in te zetten op flankerend beleid en werk te maken van een betere omkadering en studiebegeleiding en het onderwijs beter af te stemmen op de behoeften van de lokale arbeidsmarkt.

Via het onderwijs willen we de Vlaamse jongeren zo veel mogelijk op weg helpen naar een succesvolle toekomst. Daarbij is het belangrijk om naast persoonlijke ontwikkeling ook extra aandacht te hebben voor een goede startpositie in de maatschappij en op de arbeidsmarkt. Een goed lokaal (onderwijs)beleid kan helpen om deze complexe uitdagingen te ondersteunen. Lokale besturen zijn goed geplaatst om een dynamiek te ontwikkelen tussen scholen, lokale arbeidsmarktactoren, welzijnsorganisaties, RTC's, ...

UITDAGING: VEEL STEDEN EN GEMEENTEN HEBBEN EEN ROL ALS INRICHTENDE MACHT, WAARDOOR ZE VAAK RECHTER EN PARTIJ ZIJN WAT ONDERWIJS BETREFT

Lokale overheden hebben vandaag twee van elkaar te onderscheiden rollen binnen onderwijs. Ze kunnen optreden als inrichtende macht en kunnen voorzien in flankerend onderwijsbeleid. In het eerste geval organiseren ze zelf onderwijs op hun grondgebied. Dat kan basisonderwijs en secundair onderwijs zijn, maar ook volwassenenonderwijs en deeltijds kunstonderwijs. Steden, gemeenten, maar ook provincies kunnen onderwijs inrichten. Het stedelijk en gemeentelijk onderwijs heeft vooral een belangrijk aandeel in het basisonderwijs (en deeltijds kunstonderwijs). Het provinciaal onderwijs op haar beurt heeft zeer sterke en gerenommeerde secundaire scholen, vooral voor technisch en beroepsonderwijs. De laatste jaren zijn er meer en meer voorbeelden van lokale besturen die hun onderwijs afstoten en overhevelen naar bijvoorbeeld het gemeenschapsonderwijs. Ook (middel)grote steden zoals

Oostende, Mechelen en Aarschot maken die beweging, vaak vanuit een financiële overweging en een analyse van de kerntaken.

VOORSTEL: LOKAAL BESTUUR ALS REGISSEUR VAN EEN MEER ARBEIDSMARKTGERICHT ONDERWIJS

Hoe kleiner de rol als inrichtende macht, hoe groter de rol kan worden als netoverstijgende spelverdeler in het breed overleg tussen lokale actoren. De focus moet hierbij idealiter gelegd worden op een goede afstemming

tussen enerzijds het onderwijs en anderzijds de (lokale) arbeidsmarktbehoeften. Het blijft hierbij belangrijk dat de gemeente haar ondersteunende rol vervult met respect voor de eigenheid en het specifieke pedagogische project van de diverse scholen op haar grondgebied. Wij zien hierbij een aantal thema's waar lokale besturen een belangrijke rol kunnen opnemen. Het lokaal bestuur kan bijvoorbeeld onafhankelijk advies geven in de aanvraag van nieuwe studierichtingen en mee ervoor zorgen dat onderwijsverstrekkers net- en koepeloverstijgende afspraken maken op het vlak van programmaties. Zo kunnen we vermijden dat te veel kleine, niet-rendabele richtingen naast elkaar ontstaan of dat te veel leerlingen terechtkomen in beroepsgerichte opleidingen waarnaar geen of weinig vraag is op de arbeidsmarkt. Dit moet natuurlijk ook gepaard gaan met een aantal fundamentele aanpassingen aan het financieringssysteem op Vlaams niveau.

VOORSTEL: LOKALE PRAKTIJKCENTRA VOOR TECHNISCHE OPLEIDINGEN

De initiatieven rond herwaardering van technisch en beroepsonderwijs werpen stilaan hun vruchten af. De keerzijde is wel dat steeds meer leerlingen die een technische of beroepsopleiding willen volgen op een wachtlijst belanden. Infrastructurele obstakels en personeelstekort liggen aan de basis. Dus terwijl de Vlaamse ondernemingen schreeuwen om STEM-profielen en via allerlei campagnes trachten om leerlingen warm te maken voor die richtingen, kunnen scholen zelfs deze (te) kleine toestroom niet aan. De infrastructuur die nodig is voor veel van die opleidingen is te duur. Enerzijds moet de financiering van dergelijke opleidingen verhoogd worden, anderzijds moet er ook werk gemaakt worden van meer samenwerking. Via lokale net- en koepeloverstijgende oefencentra zouden scholen de praktijklessen gezamenlijk moeten kunnen geven. Zo hoeft een bedrijf dat hierin mee wil investeren niet meer te kiezen voor school x of y, maar kan het voluit gaan voor het cofinancieren of ondersteunen van bepaalde opleidingen. Lokale besturen zouden lokale bedrijven en scholen kunnen samenbrengen om deze centra uit te bouwen, ook de RTC's (Regionale Technologische Centra) zouden in dit verhaal een rol kunnen spelen. Verder zouden regionale, netoverschrijdende poules van praktijkleerkrachten het lerarentekort kunnen remediëren en jonge leerkrachten meer werkzekerheid kunnen geven.

UITDAGING: FLANKEREND ONDERWIJSBELEID WORDT ZEER VERSCHILLEND INGEVULD DOOR LOKALE BESTUREN

Een andere belangrijke rol die het lokaal bestuur vandaag heeft in onderwijs is op het vlak van flankerend onderwijsbeleid. Dat is een geheel van acties van een lokale overheid om, vertrekkende vanuit de lokale situatie en aanvullend bij het Vlaamse onderwijsbeleid, een onderwijsbeleid te ontwikkelen in samenwerking met de lokale actoren. Dat kan gaan over sociale voordelen (zoals voor-, na- en buitenschoolse opvang, toegang tot gemeentelijke infrastructuur, leerlingenvervoer). Maar ook initiatieven rond positieve studiekeuze, een goede aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en het verhogen van de gekwalificeerde uitstroom kunnen deel uitmaken van dit flankerend onderwijsbeleid. Belangrijk hierbij is dat wat ze voorzien voor hun eigen scholen, ze ook voor de scholen van andere inrichtende machten op hun grondgebied moeten voorzien. Het systeem van het flankerend onderwijsbeleid verloopt via het uitwerken van lokale projecten op basis van cofinanciering. Men stippelt een lokale visie over flankerend onderwijsbeleid uit zodat de lokale actieplannen in het beleid worden geïmplementeerd. Het positieve van dit instrument is dat het uitgaat van een concrete visie, een strategisch meerjarenplan op het lokale niveau en dat het werkt op basis van cofinanciering. Vaak ligt de focus hier op gelijke onderwijskansen of het brede schoolconcept. Probleem is dat er veel verschil zit in de kwaliteit en intensiteit van dit flankerend onderwijsbeleid. Hieronder geven we een aantal thema's mee die per definitie opgenomen zouden moeten worden.

VOORSTEL: LOKAAL AANPAKKEN VAN VROEGTIJDIG SCHOOLVERLATEN

Via de gemeente- en stadsmonitor worden cijfers bijgehouden over ongekwalificeerde uitstroom en vroegtijdig schoolverlaten op stedelijk en gemeentelijk niveau. De krapte die we vandaag kennen op de arbeidsmarkt zorgt er meer dan ooit voor dat elk talent telt. Daarom is het belangrijk dat jongeren niet ongekwalificeerd de schoolbanken verlaten. Jongeren moeten daarbij gewezen worden op de loopbaankansen die de combinatie van een onderwijskwalificatie en het hebben van werkervaring biedt, bijvoorbeeld via duaal leren of beroepskwalificerende trajecten. Lokale besturen kunnen samen met sectoren en lokale ondernemingen de aantrekkelijkheid

van arbeidsmarktgerichte opleidingen verhogen. Een goede lokale databank en bijhorend beleid in functie van maximale kansen op een kwalificatie en kwalificerende loopbaan zijn hierbij cruciaal. Maar ook preventie is belangrijk. Hierbij kan een goede studie-oriëntering een bepalende factor zijn.

VOORSTEL: ZET IN OP EEN BETERE STUDIE-ORIËTERING

Een goede studie-oriëntering is geen evidentie en loopt vandaag nog te vaak verkeerd: elk jaar veranderen 20.000 leerlingen in Vlaanderen van studierichting. Met het Talentcenter wil Voka er mee voor zorgen dat ouders en leerlingen een persoonlijke en wetenschappelijk onderbouwde studiekeuze maken. In de krappe arbeidsmarkt die we vandaag kennen in Vlaanderen is het cruciaal dat elk talent wordt ingezet en telt. Daar wil het Talentcenter een belangrijke rol in opnemen. Het Talentcenter zoals het werd opgestart in Technopolis in Mechelen en de PXL Academie in Hasselt wordt verder structureel uitgerold over heel Vlaanderen. Doelstelling is dat iedere leerling tussen 12 en 14 jaar de kans krijgt om langs te gaan in zo'n Talentcenter en op basis van dat bezoek een talentenrapport in handen krijgt dat hen zal ondersteunen in het studiekeuzeprocess. Deze Talentcenters worden georganiseerd per Voka-regio, zodat ze bereikbaar zijn voor alle scholen. Lokale besturen kunnen deze centra ondersteunen binnen hun flankerend beleid, zoals het organiseren van leerlingen-transport naar en van de Talentcenters.

VOORSTEL: AANBOD LEVENSLANG LEREN BETER AFSTEMMEN OP DE VRAAG VAN DE LOKALE ARBEIDSMARKT

De arbeidsmarkt evolueert razendsnel onder invloed van onder meer de digitale, klimaat- en energietransitie. Daarom is het belangrijk dat jongeren en werknemers continu kunnen up-skillen en re-skillen. Idealiter wordt dit aanbod gerealiseerd vanuit een lokaal arbeidsmarkt-bewust ecosysteem. Hiervoor is bottom-up overleg en samenwerking nodig tussen bedrijven, opleidingsverstrekkers en organisaties die toeleiden naar werk. Het lokaal bestuur kan hier een verbindende rol in opnemen vanuit het flankerend onderwijsbeleid. «

Naar de top met ons onderwijs: prioriteiten

- » **Lokale besturen moeten een actievere rol spelen om onderwijs en arbeidsmarkt beter op elkaar af te stemmen, bijvoorbeeld door advies te geven in programmatiedossiers.**
- » **Investeer in lokale opleidingscentra voor technische en beroepsgerichte trainingen. Deze centra bieden de mogelijkheid aan scholen om samen te werken over administratieve grenzen heen en praktijkdocenten efficiënter in te zetten. Bovendien geeft dit de mogelijkheid aan bedrijven om te investeren in specifieke opleidingen.**
- » **Lokale besturen moeten optreden als matchmaker tussen jongeren die uit het onderwijs dreigen te vallen en onderwijsmogelijkheden die een combinatie maken tussen werken en leren (bijvoorbeeld duaal leren). Op die manier kunnen ze ongekwalificeerde uitval voorkomen.**
- » **Faciliteer de ontwikkeling van Talentcenters over heel Vlaanderen zodat iedere 12-14-jarige in Vlaanderen een goede studie-oriëntering kan krijgen.**
- » **Het aanbod levenslang leren moet worden gerealiseerd vanuit een lokaal arbeidsmarkt-bewust ecosysteem. Lokale besturen kunnen hiervoor als hefboom optreden en werken aan een lokaal netwerk van actoren.**

Optimale welzijns- en gezondheidszorg

Vanwege de vergrijzing staan we voor een gigantische uitdaging op het vlak van welzijn en gezondheidszorg. Hierbij spelen lokale besturen een rol als actor en als regisseur. Om de uitdaging die op ons afkomt aan te pakken is het noodzakelijk dat lokale besturen een meer coördinerende en flankerende rol opnemen en de actorrol zo veel mogelijk aan andere spelers overlaten. Hierbij is het van belang dat er duidelijkheid is over de lokale steun aan tal van zorginitiatieven. Lokale besturen hebben wel een rol te spelen op het vlak van preventie. Hiervoor moeten de gemeenten meer dan vandaag samen optreden met de Vlaamse overheid die een kader vastlegt.

UITDAGING: STEDEN EN GEMEENTEN ZIJN TE VEEL ACTOR EN TE WEINIG REGISSEUR

Lokale overheden hebben vandaag twee van elkaar te onderscheiden rollen binnen welzijn en gezondheidszorg: ze kunnen zowel optreden als actor en daarnaast ook als regisseur. De actorrol volgt uit enerzijds gezondheidshistoriek – de inrichting en exploitatie van een ziekenhuis of ouderenzorg-instelling – en anderzijds vanuit welzijnsinstellingen – de OCMW's. Steeds vaker kregen lokale besturen ook een coördinerende rol – de regie – toegewezen. Voorbeelden zijn het lokaal sociaal beleid of het lokaal overleg kinderopvang. Tijdens de pandemie namen de lokale besturen een prominente rol op binnen de eerstelijnszones.

Er valt zeker wat te zeggen voor een decentrale partner in welzijns- en gezondheidsbeleid: lokale besturen functioneren dicht bij de burger en kennen vaak de lokale spelers en uitdagingen. Geen twijfel dat de nabijheid van een lokaal bestuur een voordeel is in de vaak complexe factoren en actoren die een rol spelen in gezondheidszorg. Maar zonder kader om de regierol en de actorrol duidelijk te maken zorgt dit voor een gefragmenteerde aanpak die weinig doelgericht is.

VOORSTEL: LOKAAL BESTUUR ALS REGISSEUR IN WELZIJN EN ZORG MET EEN FAIR LEVEL PLAYING FIELD

De combinatie van de actor- en regierol zorgt voor onnodige concurrentie én gaten in het aanbod. Doorheen de voorbije decennia zijn vele welzijns- en zorginstellingen verzelfstandigd: er werden zorgbedrijven en vzw's

opgericht die actief zijn in kinderopvang, ouderenzorg en ziekenhuizen. Het lokaal bestuur gaat de concurrentie aan met de private initiatieven (bijvoorbeeld uit de caritas of sociaal ondernemerschap). In andere situaties zorgt een gebrekkige regierol voor schromelijke tekorten: de kaart met gebrekkige toegang tot welzijn- en gezondheidsaanbod kleurt steeds roder. Kortom: de dubbele actor-regisseur rol zorgt voor een suboptimaal antwoord op de zorgbehoefte van de inwoners.

Hoe kleiner de rol als actor, hoe groter de rol kan worden als spelverdeler in het breed overleg tussen lokale actoren. De focus moet hierbij idealiter gelegd worden op een goede afstemming tussen enerzijds de welzijns- en zorgvraag en anderzijds het gepast welzijns- en zorgaanbod. Versterk daarom de rol van lokale besturen als regisseur en zorg door het afbouwen van de actorrol voor faire markttoegang van andere spelers. Er zijn goede voorbeelden uit het buitenland: in Denemarken zorgt het lokale bestuur in een openbare aanbesteding voor twee derde van het ouderen- en thuiszorgaanbod. In Spanje zorgt het lokale bestuur elke zeven jaar voor een aanbesteding van de exploitatie van ouderenzorg in infrastructuur die door het lokale bestuur wordt voorzien.

Niet onbelangrijk: een dergelijk fair level playing field neemt ook de oneerlijke concurrentie bij personeelsstatuten weg. Het openbaar statuut is een belangrijke oorzaak van personeelstekorten en van inefficiënte inzet van zorgpersoneel.

VOORSTEL: VOORZIE EEN DOELGERICHT KADER VOOR DE REGIEROL VAN LOKALE BESTUREN

Meer dan 270 Vlaamse en Brusselse steden en gemeenten kozen voor het stappenplan 'Gezonde Gemeente' om de gezondheid van haar inwoners te bevorderen. Dit stappenplan voorziet erin dat gemeenten eigen gezondheidsdoelstellingen bepalen, maar laat hen volledig vrij in het uitwerken van deze doelstellingen en bijhorende acties. Naast het Europese, federale en Vlaamse niveau is dit het vierde beleidsniveau dat eigenhandig aan de slag gaat, gezien elk bestuursniveau de vrijheid krijgt en neemt om eigen doelstellingen te formuleren en eigen initiatieven te nemen. Het resultaat is een onduidelijk en ongericht beleid. Het is dan ook geen wonder dat er geen succes wordt geboekt en dat ons land wat betreft resultaten op deze gezondheidsdoelstellingen ondermaats presteert. De impact op ondernemingen is groot: steeds meer medewerkers blijven ziek thuis door chronische aandoeningen.

Dat kan beter. Schotland kiest voor actieplannen rond chronische aandoeningen: cardiovasculaire ziekten, diabetes, longziekten, kanker (beating cancer!) en suïcide volgens een zorgpad-approach met aandacht

voor preventie, tijdige toegang tot diagnose, behandeling en zorg. De Schotse actieplannen zijn altijd gericht op verbetering (versta: we weten waar we staan, waar we naartoe gaan en hoe we zullen evalueren en bijsturen). Dat gebeurt via het National Performance Framework waarin de strategische plannen van de verschillende overheden verzameld en opgevolgd worden. De Schotse aanpak voorziet in een gezamenlijke strategie tussen het 'nationale' niveau en de lokale besturen. Schotland kijkt niet enkel naar doelen en actieplannen voor specifieke groepen; er wordt ook nagedacht over de middelen met aandacht voor workforce én voor (inclusieve) digitale zorg. Schotland is bovendien ambitieus en meet zich uitdrukkelijk met internationale standaarden via 'Health at glance' – naar de gelijknamige EU & OECD-benchmark.

UITDAGING: EEN TRANSPARANTE FINANCIERING ONTBREEKT

Lokale besturen hebben via verschillende kanalen een impact op financiële stromen in welzijn en zorg. In eerste instantie zijn er grote verschillen tussen de lokale besturen wat betreft financiële steunmaatregelen »

voor zorgbehoevenden. Dat geldt niet enkel via de uitkering van het leefloon, maar ook wat betreft de vele aanvullende steunmaatregelen die een lokaal bestuur uitwerkt of de mate waarin ze inwoners bijstaat in de combinatie van de meer dan 40 (!) Vlaamse en federale initiatieven. Daarnaast ondersteunen lokale besturen de welzijn- en zorginstellingen op hun grondgebied. Het is belangrijk – zelfs essentieel – dat een lokaal bestuur hier kan ageren en een gedifferentieerd beleid kan opzetten zodat de uitdagingen en doelstellingen een gepaste aanpak kunnen krijgen. Vandaag gaat dit gepaard met zeer gevarieerde en onduidelijke steunmaatregelen die zorgen voor intransparantie in de financiële stromen van het lokaal welzijns- en zorgbeleid. Bovendien zorgt dit voor inkomensvallen die burgers tegenhouden om aan de slag te gaan.

VOORSTEL: DE INKOMSTEN EN UITGAVEN VAN LOKALE BESTUREN IN WELZIJN EN ZORG MOETEN HELDER ZIJN

Een duidelijke en doelgerichte regierol van lokale besturen in welzijn en zorg moet gepaard gaan met financiële transparantie. In eerste instantie verwachten we dat de financiële steunmaatregelen van elk lokaal bestuur transparant en overzichtelijk zijn. Zo worden de steunmaatregelen toegankelijk voor de inwoners en kunnen ze mee in rekening genomen worden in het pakket van ondersteuning en uitkeringen die de inwoners genieten.

Optimale welzijns- en gezondheidszorg: prioriteiten

- » **Versterk de rol van het lokaal bestuur als regisseur en beperk de rol als actor in het zorglandschap tot taken die andere actoren niet kunnen opnemen. Voorzie hierbij een faire markttoegang en een fair level playing field voor de andere actoren.**
- » **Maak werk van een helder en doelgericht kader voor lokale besturen om de gezondheid van inwoners te bevorderen. Zorg hierbij voor maximale synergie tussen het lokale en Vlaamse beleid.**
- » **Schenk duidelijkheid over het gebruik van middelen door lokale besturen in de zorg en dit zowel langs inkomsten- als uitgavenkant zodat beleidsmakers datagestuurd beleid kunnen voeren met het oog op de verdere vergrijzing.**

Daarnaast moeten alle financiële stromen – zowel in de balans als in de jaarrekening – duidelijk gemaakt worden op instellingsniveau. Concreet moet het mogelijk zijn om wat betreft subsidies, infrastructuur, personeel en exploitatie de inkomsten en uitgaven transparant te maken zodat het berekenen van de impact van deze elementen op de dagprijs van onder meer de kinderdagverblijven en ouderenzorginstellingen mogelijk wordt. «

COLOFON

Voka-kenniscentrum

Frank Beckx | Directeur kennis- en lobbycentrum
Bart Van Craeynest | Hoofdeconoom
Sonja Teughels | Arbeidsmarkt
Gianni Duvillier | Werk en sociale zekerheid
Veerle Van Nieuwenhuysen | Arbeidsmarkt
Julie Beysens | Onderwijs
Daan Aeyels | Welzijns- en gezondheidsbeleid
Katelijne Haspeslagh | Milieu en klimaat
Robin Verbeke | Omgeving en ruimtelijke ordening
Freija Fonteyn | Logistiek en mobiliteit
Yannick Van den Broeck | Energie en klimaat
Karl Collaerts | Fiscaliteit en begroting
Dieter Somers | Digitale transformatie
Maarten Libeer | Internationaal ondernemen

Eindredactie

Sandy Panis

Foto's

Adobe Stock

Vormgeving

Capone

Cover

Studio Chapo

Druk

INNI Group, Heule

Dit lokaal memorandum is een uitgave van Voka vzw. De overname of het citeren van tekst uit deze publicatie wordt aangemoedigd, mits bronvermelding.

Verantwoordelijke uitgever

Hans Maertens i.o.v. Voka vzw
Burgemeester Callewaertlaan 6
8810 Lichtervelde
info@voka.be - www.voka.be

voka

Ontdek meer
info op www.voka.be/verkiezingen.

nu!

**ondernemen
voor morgen**

**Voor een futureproof
en efficiënt lokaal beleid**